MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176–827 Telex: 224186 mkke h
1828 Budapest 5. Pf.: 489

130 év a közgazdaságtudományért

Ünnepi tanácsülés emlékezett meg az önálló közgazdaságtudományi egyetem megalapításáról november 16-án. A Himnusz után *Bora Gyula* tudományos rektorhelyettes köszöntötte a jelenlévőket, köztük angliai, bulgáriai, csehszlovákiai, görögországi, jugoszláviai, lengyelországi, egyesült államokbeli, osztrák, szovjetunióbeli közgazdasági egyetemek, főiskolák küldöttei, a magyarországi egyetemek rektorait, a tudományos intézetek, az országos irányító szervek, a megyék, a védnökvállalatok képviselőit, s külön tisztelettel a díszdoktorjelölteket.

Csáki Csaba rektor, a hazai közgazdászképzést tekintette át ünnepi beszédében az 1754-ben Triesztben alapított tengerészeti kereskedelmi iskolától napjaikig.

Egyetemünk modellértékű lehet más intézmények számára

Magyarországon *1763-ban* alapították a Pozsony megyei *Szencen a Collegium Oeconomicumot.* Az intézmény Tatára, Varazsdra, Zágrábba kerülése és az ezzel együtt járó hányattatás után a pénzügyi, kereskedelmi ismeretek oktatása a budai, majd a pesti székhelyű egyetemre került, ahol valójában csak másodrendű szerepet kapott. *1770-ben a bölcsészkaron állították fel a* politikai és kamarai tudományok tanszékét, majd *1777-ben a jogi karra helyezték át.* A reformkor ebben a tekintetben is változást hozott. *1846-ban* nyílt meg a *József Ipartanoda,* amelynek egyik osztálya a kereskedelmi volt. 1857-ben a József Ipartanodában kereskedelmi, közgazdasági szakot is létesítettek, s egyebek között nemzetgazdaságtan tanszéket is alapítottak. Ez a 130 évvel ezelőtti esemény tekinthető a hazai egyetemi szintű közgazdászképzés kezdetének. Végül is *1920-ban* a *Királyi Magyar,* majd később *Pázmány Péter Tudományegyetemen nyílt meg* a közgazdaság-tudományi kar. Az *1934—35-ös* tanévben megalakult a *Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,* amelynek közgazdaság-tudományi kara is létesült. Professzorainak *gróf Teleki Pállal* az élen vágya és törekvése volt, hogy a valójában be nem fogadott kar önálló Széchenyi István Közgazdasági Egyetemmé fejlődjön. Erre azonban a két világháború között nem kerülhetett sor, csak *1948-ban Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem néven. Marx Károly nevét az egyetem 1953-ban vette fel.*

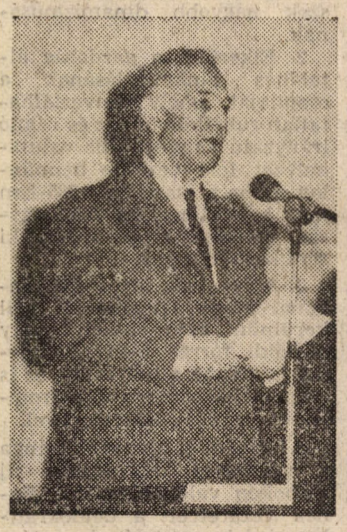

Nyers Rezső „A magyar gazdaság rövid távú kilátásai és a reformpolitika" címmel tartott előadást

Az új egyetem az első időszakban a marxizmus klasszikusainak munkáira épített, jelentős szerepet kapott a különböző polgári eszmeáramlatok ismertetése, főleg kritikai feldolgozása is. Később *fokozódó mértékben terjedt el a szovjet szakirodalom és szovjet gyakorlat ismertetése.* Az ötvenes évek elején több szovjet professzor is oktatott egyetemünkön. Számottevő szerepet kaptak a képzésben olyanok, akik a két világháború között hosszabb időt töltöttek emigránsként a Szovjetunióban. *Erős volt a Sztálin nevével fémjelzett szovjet ideológia és gyakorlat másolására való törekvés.* A marxizmus klasszikusainak eredeti szellemiségét műveik dogmatikus és vulgáris interpretációja váltotta fel. Más elméleti irányzatok, más országok eltérő gyakorlatának és a korábbi hazai fejlődés hasznosítható tapasztalatainak tanítása teljesen háttérbe szorult. Az oktatók hihetetlen mértékben *el voltak vágva a nyugati közgazdasági szakirodalomtól,* és szűk körű, elsősorban *szovjetunióbeli aspirantúrán túlmenően a külföldre való utazás lehetőségétől is.* Pozitív volt viszont, hogy az egyetem oktatói, hallgatói *tudatosan vállalták a pionír szerepkört.* Hihetetlen lelkesedéssel tanítottak és tanultak. Az egyetem jó légkörű intézmény volt, megférték együtt a közvetlen emberi kapcsolatok és a vizsgakötelezettségek teljesítése után a különböző tananyagok és oktatók évfolyamgyűléseken való megbírálása. *Az 1950-es években fokozatosan tudato-*

(Folytatás a 2. oldalon)

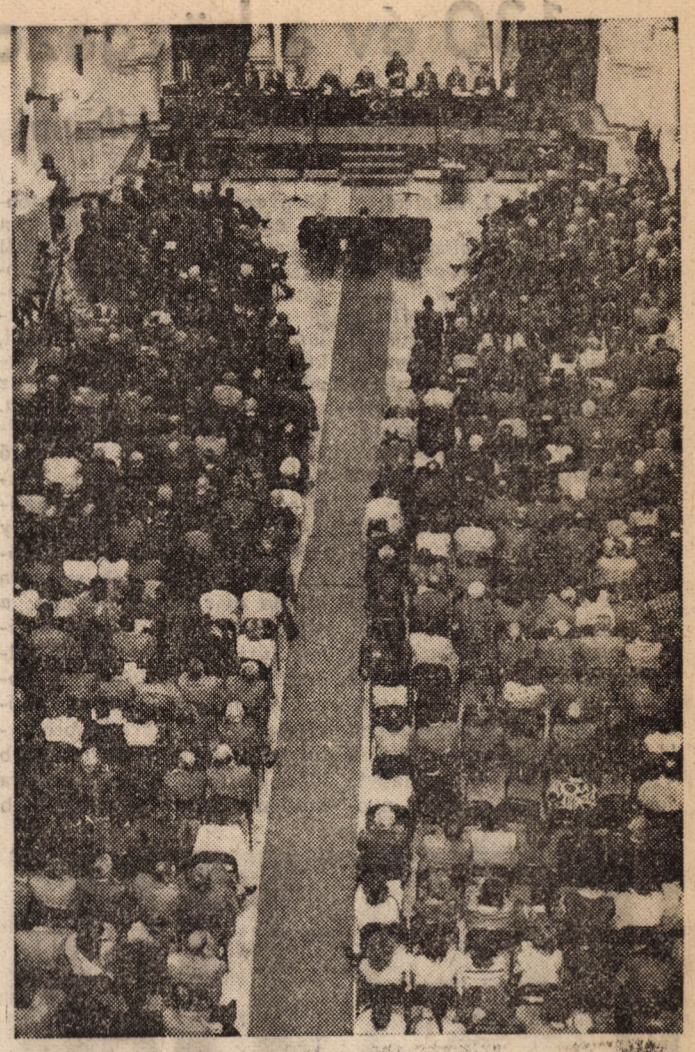

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA
XXXI. ÉVFOLYAM, 19. SZÁM ÁRA: 4 FORINT 1988. DECEMBER 1.

Pénzt, autonómiát, tanszabadságot!

A szeptemberi szegedi bölcsészkari sztrájk újabb hullámaként november 23-án és 24-én összehangolt megmozdulások voltak az ország egyetemein, főiskoláin Debrecentől Szombathelyig. Az ok nemcsak a szegediekkel való szolidaritás demonstrálásának szándéka volt, hanem az is, hogy a figyelmeztető akciók rádöbbentsék végre a kormányt és az ország vezetőit: *a felsőoktatás helyzete kritikussá vált, és az egyetemek nem tűrik tovább a tili-tolit.*

A közgázon mindössze *200-300 hallgató és oktató jött össze 23-án délben az aulában. Kalmár Péter* hallgató ismertette az elmúlt hónapok idevágó eseményeit.

Elhangzott a szegediek nyílt levele, majd *Sándor Ildikó* az *ELTE Bölcsészkar hallgatója mondta el, mi történik aznap náluk odaát.* Hangsúlyozta, hogy ha nem akarunk végleg és teljesen kikerülni Európa egyetemi életéből, *itt az utolsó pillanat, hogy diplomáink Európa-szerte való elismertetéséért, az Erasmus-programba való bekapcsolódásunkért harcoljunk.*

A levelet az Országgyűlésnek címezték
Fotó: Rózsa Gábor

Elekes Zsuzsa oktató *a felsőoktatás*

pénzügyi lezüllését foglalta össze

igen pregnánsan: a hatodik ötéves tervben a művelődési ágazat beruházásai csak 86,4 százalékban teljesültek, az

(Folytatás a 2. oldalon.)

Apparátusok vidám csatája

Nem voltak elragadtatva az országos KISZ-értekezlettől egyetemünk küldöttei: Bajnai Gordon, III. évfolyam nemzetközi szakos diák, Horváth Gyula és Sugár András, a statisztika tanszék munkatársai.

— *Talán tartsunk távolságot a protokolláris megközelítésektől!*

S. A.:

Nos, ami a címkézést, az összevissza beszélést illeti, ebben csúcsteljesítményt produkált ez az értekezlet. Szó volt lilafejű értelmiségiekről, egy jogász fiatal közölte, hogy „ti vagytok a jogászkodók, én meg vagyok a jogász", majd azt javasolta az egybegyűlteknek, hogy szólítsák fel az ország lakosságát az alkotmányozó nemzetgyűlés összehívására. Voltak kissisták, akik látni se bírták Kiss Pétert (az egyik elsőtitkár jelöltet), mert nem tartották eléggé hűnek az apparátushoz, de azért rá szavaztak Nagy Imre (a másik jelölt) ellenében. Voltak nagyisták, akik nem kedvelték Nagy Imrét, mert túlságosan centralistának, diktatórikusnak tartották, de azért rá szavaztak Kiss Péter ellenében.

B. G.:

Megdöbbentő volt, hogy Hámori Csaba lemondásának elfogadásához 900 példányban részletes életrajzot mellékeltek az első titkárról a küldöttek számára. Mint ahogy nem tudtuk sírjunk vagy nevessünk, amikor a lemondását jóváhagyó szavazás után felállva vastapsban tört ki a közönség — csak a jelszó-skandálás „hiányzott". (Ez egyébként láthatóan Hámori Csabát is feszélyezte.)

H. Gy.:

Számomra egyrészt úgy tűnt, a felszólalók végre megőrültek, hogy mikrofonközelbe jutottak: a vita aktuális tárgyától függetlenül mindenki arról beszélt, ami éppen eszébe jutott. Másrészt az volt az érzésem, teljesen mindegy, hogy ki mit mond, csak az a fontos az egybegyűltek számára, hogy ki lesz az első titkár.

— *Tehát ez lett volna a lényeg?*

B. G.:

Igazából nem platformokról folyt a vita, hanem a KISZ apparátusának különböző — megyei, kerületi, értelmiségi, munkás stb. — szegmensei harcoltak egymással a befolyásuk erősítéséért.

S. A.:

Ez történt a mélyben, a felszínen pedig demagóg felszólalásokkal szórakoztatták egymást a résztvevők.

H. Gy.:

Ami az első titkár jelölteket illeti, Kiss Péter mögött a középszintű, mondjuk megyei szintű bürokrácia állt, Nagy Imrét pedig a felső apparátus, a KB, valamint a párt támogatta. Ebből is látszik az „alternatívák" közti „különbség". Egyikük egy joviálisabb, másikuk egy hatalomcentrikusabb stílust képviselt.

— *Mégis mi volt a legmeghatározóbb élményetek?*

S. A.:

Az első fél nap alatt megfájdult a hátam, később ez áthúzódott a vállamra, végül elzsibbadt a kezem. Utána minden mindegy volt — semmit sem éreztem.

B. G.:

A konferencia alatt egyik barátommal ádáz sakkcsatát vívtam, amit 1.5-0.5 arányban elvesztettem, már amennyiben a külső okok miatt félbeszakított és végül remire adott játszma fél-fél pontját reális eredményként vesszük számba.

H. Gy.:

Jót bosszankodtam Hámori Csabának azon a nyilatkozatán, miszerint sose látottan demokratikus, sokszempontú válogatás előzte meg utódjának jelölését. Ez volt ugyanis az a kérdés, amit a volt elsőtitkár egyáltalán nem engedett ki a kezéből. 2-3 hónapja a KISZ és egyéb sajtó csak a hivatalos jelöltekről beszélt, s végül is olyan légkör alakult ki, hogy nem lehetett ellenjelöltet állítani. Mindazonáltal mi hárman — alapvetően az apparátuscentrikusság megtörése céljából — az értekezleten javasoltuk az elsőtitkári posztra Gyurcsány Ferencet, az Egyetemi és Főiskolai Tanács elnökét — sikertelenül

K. S.

A jelen: tanács, a jövő: diákszövetség

Az országos alágazati ifjúsági parlament november 26-án Kecskeméten egyetlen monstre (13 órás) plenáris ülésen döntött a hallgatóság legfelsőbb szintű érdekképviseleti struktúrájáról. A vita során egyfajta ötvözete született a „Tizenkettek" felsőoktatási tanácsról szóló és a JATE/ELTE BTK alanyi jogú diákszövetség javaslatának. Lényegében ezt az ötvözetet fogadta el november 10-én a Közgáz Ifjúsági Parlamentje is. Ezek szerint belátható időn belül *11 rektor, főigazgató, 11 választott oktató és 11 hallgató részvételével országos felsőoktatási tanács* (OFT) *alakulna,* amelyet felruháznának a felsőoktatás legfontosabb kérdéseit érintő egyetértési jogokkal a művelődési miniszter felé. A tanács hallgatói tagozatát (OFT HT 11 fő) *65 fős országos hallgatói választmány* (OHV) segítené, amelynek egyik legelső *feladata lenne a helyi egyetemi érdekképviseleti struktúrák kiépítése,* egy erre épülő felsőoktatási szövetség létrejöttének elősegítése. Ha az így létrejött felsőoktatási szövetség az egyetemek, főiskolák döntő többségét lefedi, akkor *kongresszusán maga dönt arról, hogyan jeleníti meg tagjai érdekeit legfelsőbb szinten, és esetleg visszahívja az OFT oktatói és hallgatói tagozatát.* A kecskeméti ülés megválasztotta az OFT HT koordinátorát, Sztilkovics Szávó IV. éves ELTE tanárképzős hallgató személyében.

Az OFT létrehozásáról *a Minisztertanács fog dönteni* a fenti hallgatói és a rektori kollégium hasonló tartalmú tervezete alapján. A tanácsról kifejtik véleményüket az érintett ágazati miniszterek is. *A kérdésben a végső szót az országos hallgatói választmány fogja kimondani,* amennyiben elfogadja vagy elveti a Minisztertanács határozatát. Az utóbbi esetben az OFT létrejötte meghiúsul.

A parlament *meghallgatta Pusztai Ferenc művelődési miniszterhelyettes beszámolóját* a minisztérium által végzett munkáról az áprilisi IP óta. *Szót kért Békesi László* pénzügyminiszter-helyettes is, aki elmondta, *hogy 1989-ben 13,5 milliárd forint áll majd a felsőoktatás rendelkezésére* (ez a GDP 0,9 százaléka), mely *alig valamivel lesz többre elég, mint az eddigi színvonal fenntartása.* A költségvetés más területeinek reálértékcsökkenéssel kell számolnia

A példás szervezéssel lebonyolított parlament vasárnap hajnalban fejezte be munkáját.

Bihari Edmond

FIDESZ-kongresszus

A FIDESZ I. kongresszus második fordulóját november 19—20-án rendeztük meg.

Az ezt megelőző időszakban szorgalmasan folyt a kongresszust előkészítő munka. Az egyes FIDESZ-csoportok *sorra dolgozták ki az eddigi tervezethez képest már jóval részletesebb programjavaslataikat* a meghatározott témákban.

A mi közgazdászcsoportunk is, túlteljesítve feladatát, nemcsak *a FIDESZ gazdaságpolitikai koncepcióját,* hanem *emellett a foglalkoztatáspolitikai javaslatot is kidolgozta.*

Ezeket a munkákat felhasználva, végül is a szerkesztő testület egy 11 odalas programtervezetet terjesztett a kongresszus elé megvitatásra.

A 19-én kezdődött kongresszus az aktuális események megtárgyalása után *rögtön hozzá is látott a program megvitatásához.*

Először csak koncepcionális kérdésekről folyt a diskurzus, el kellett ugyanis dönteni, milyen részletes legyen a program, mi az a szint, amit a viszonylag szerényebb szakértői potenciál mellett is mindenféle hozzá nem értés gyanúja nélkül vállalni tud a szervezet. *Választ kellett adni arra a meghatározó kérdésre is, mit vállal magára a FIDESZ az átalakulás folyamatából a magyar társadalomban.*

Fodor Gábor és *Rockenbauer Zoltán* felolvasták a kényszerűen távolmaradt *Orbán Viktornak,* a FIDESZ egyik vezető egyéniségének két, a kongresszushoz címzett levelét, a szervezet céljait, arculatát illetően. (Viktor távolmaradásának oka, hogy a hadsereg soraiba szólította, letölteni azt a fél évet, ami még hátramaradt a szolgálatából. A második napra azonban sikerült bekapcsolódnia a kongresszus munkájába.)

Rengeteg hozzászólás után az egybegyűltek végül is arra az *álláspontra helyezkedtek, hogy az eredeti 11 oldalas, alapelvekre és akcióprogramra bomló programelképzelést elveti, s helyette egy pár oldalas alapvetést állít össze, amely képes lesz megadni a szervezet arculatát.* A részletkérdésekbe merülés amellett, hogy idő se nagyon maradt rá, csak gyengítette volna a szövetségi jelleget, lehetetlen lett volna konszenzust teremteni két nap alatt. Ezt mindenképpen el akartuk kerülni.

Megállapodtunk abban, hogy most elsősorban a közös alapot, az alapelveket kell kidolgoznunk, amelyekből később azután — viták során — levezethetők a konkrét javaslatok, állásfoglalások. S ha marad még rá idő, mint azt ezen a napon is tettük, bővebben foglalkozunk majd az „akcióprogram" ügyével.

(Folytatás a 7. oldalon)

„STUDENT"-tagok figyelem!

Az 1988. évi kereset után 15 százalék jutalékot fizetünk! Fizetés: 1988. december 14—16. Fizetés helye: Ráday u. 43—45. („C" lakás).

Minden tagunknak gratulálunk a „Kiváló kisvállalkozás 1988" cím elnyeréséhez! Kellemes ünnepeket kívánunk!

Intéző Bizottság

130 év a közgazdaságtudományért

Jubileumi ünnepség

(Folytatás az 1. oldalról)

sultak a túlcentralizált, direktirányításos tervgazdasági rendszer zavarai és ezzel együtt nyilvánvalóvá vált az is, hogy a forradalmi lelkesedés szülte hit nem helyettesítheti a társadalmi, gazdasági valóság részleteinek mélyebb, empirikus feltárását, a rendszer továbbfejlesztését, sőt tudatos megreformálását sem.

Első rektorunk, a filozófus *Rudas László*, majd a többiek: a közgazdász *Nagy Tamás*, a filozófus *Fogarasi Béla*, a közgazdász *Háy László*, a gazdaságtörténész *Pach Zsigmond Pál*, a közgazdász *Szabó Kálmán*, a gazdaság- és társadalomtörténész *Berend T. Iván* és az agrárközgazdász *Csizmadia Ernő* is itt hagyta jobbító, reformáló keze nyomát. Reagálva a nemzetközi és hazai tudományos fejlődésre, *megjelentek egyetemünkön az új tudományos diszciplinák:* a matematikai gazdaságtan, az ökonometria, a szociológia, a jövőkutatás, a marketing, az informatika, a vezetéselmélet és management, a munkapszichológia, a környezetgazdaságtan, az utóbbi időben a politikaelmélet, a mikroökonómia és a vállalati gazdaságtan. *Úttörő vállalkozásként fejlődött a szakkollégiumok keretében folyó oktató-nevelő munka.* Kibővült, kiteljesedett *a hallgatói önkormányzat és érdekképviselet, az egyetem belső demokráciája.* Ma egyetemünket az öntevékeny csoportok, a különböző hallgatói szerveződések sokszínű rendszerére épülő hallgatói közélet jellemzi, amely modell értékű lehet más felsőoktatási intézmények számára is. Ma már egyetemünket *a világ több mint 30 egyetemével fűzi kapcsolat.* A Ford-ösztöndíj, majd később a Soros Alapítvány kínálta lehetőségekkel élve egyre több oktatót tudtunk hosszabb-rövidebb időre külföldi tanulmányútra küldeni. Ma már mind több külföldi egyetemen és országban ismerik el egyetemünk teljesítményét és növekvő számban érkeznek egyetemünkre külföldi hallgatók, aspiránsok.

Ezt követően *Nyers Rezső* a magyar gazdaság rövid távú kilátásairól és a reformpolitikáról tartott ünnepi beszédet:

Csíki Csaba rektor ünnepi beszédet mondott

A helyzet haszonélvezői még mindig a hatékonytalan vállalatok

„Ki a megmondhatója, hogy a majdani gazdaságtörténész — az utólagos értékelés és bölcsesség birtokában — a történések folyamatának melyik fázisába helyezi majd az 1988-as esztendőt: a hanyatlás idejének végére, vagy már egy új fejlődés elejére? Mai cselekvésünkben és egész helyzetünkben alig szétválaszthatóan keveredik a múlt lezárásának igyekezete és egy új jövőbeni fejlődés elindítása. (...) *1988-ban a válságelhárításon van a hangsúly, 1989-re a válságmegoldó és a reformot bevezető tevékenység* közel azonos erejűvé válhat, ha erre a kormány és az Országgyűlés elszánja magát.

A magyar gazdaságban *két »kemény« válságtényezővel kell szembenéznünk: a termelési szerkezet jövedelmezőséget fékező szerepével, meg a valutáris-pénzügyi helyzet lappangó válságával.* A szerkezeti válság elhúzódása szülte a pénzügyi válságot, úgy, hogy 1986 után a kormányzat kényszerhelyzetbe került: nem tolhatta tovább maga előtt halogató módon a kényszerintézkedéseket, elhatározta *a belföldi fogyasztás csökkentését a reáljövedelmek megnyírbálásával, úgyszintén a túlzottnak tartott pénzmennyiség fokozatos kiszívását a gazdaságból.* Az 1987-es *stabilizációs programban* mindezt *a hatékony, versenyképes tevékenységek előnyben részesítésével hirdette* meg, a *valóságban azonban mégis egy általános pénzügyi visszafogás valósult meg,* sőt a szabályozás egésze továbbra is »kontraszelektív« maradt. *A piac szelektáló szerepe és hatása még mindig gyenge.*

Ebben a helyzetben *az idén kedvező részeredmények születtek* a pénzügyi egyensúlyban. Ilyen mindenekelőtt a konvertibilis külkereskedelmi mérleg látványos, *egy év alatti 500 millió dolláros javulása* úgy, hogy a tavalyi 250 millió dollárnyi hiányból az idén legalább 250 millió dollárnyi többlet lesz. Kedvező a költségvetési mérleg hiányának a tervezett szintre való csökkentése, úgyszintén a rubel-külkereskedelemben a mérlegtöbblet veszélyének az elhárítása. A monetáris restrikcióval sikerült a pénzmennyiséget úgy szabályozni, hogy annak *a növekedési üteme hosszú idő után először alatta marad a GDP növekedésének.* Mindennek csak az a szépséghibája, hogy nem annyira természetes módon, mint inkább kormányzati erőltetéssel ment végbe, ezért azután *nem is zárható ki a jövőbeni visszarendeződés veszélye.*

A vállalati magatartás terén két jelenség figyelhető meg: először is az, hogy *a világpiac kedvező változásait* az érintett *vállalatok jól kihasználják* és konvertibilis exportjukat növelik. Másodszor pedig az, hogy *alapvető szerkezeti változásoktól még mindig tartózkodnak.* Többnyire a meglévő kapacitásokat csoportosítják át, esetenként a belföldi kooperációt veszélyeztetve. Jelen van már a magyar gazdaságban egy valóban profitérdekelt vállalkozói magatartás a nagy- és a kisvállalati szférában, de nem ez a többség, hanem a rövid távú előnyt szem előtt tartó vállalati taktika. (...)

A lakosság jövedelmi helyzete ez évben romlik, egészében véve nem jobban, mint ahogy a stabilizációs gazdaságpolitika előirányozta, de a differenciáló jövedelmi folyamatok rétegenként még külön felerősítik, vagy éppen mérséklik a romlást. Az összes lakossági jövedelem 14 százalékos növekedésének közepette az átlagbérek mintegy 9 százalékkal, a fogyasztói árindex pedig 16-17 százalékkal magasabb színvonalra fut fel a tavalyinál. *A reáljövedelem 2-2,5 százalékkal csökken,* ez némileg kisebb a tervezettnél, *a lakosság fogyasztása viszont a tervezettnél jobban, 3-4 százalékkal csökken,* s a két adat összevetéséből az következik, hogy a lakosság magatartása összességében nettó megtakarító irányzatú marad. (...)

A kormányzat erős felülről-vezérléssel javítja a pénzügyi egyensúlyt, annak terheit jórészt a lakosságra hárítja, némileg a költségvetés szociális-kulturális kiadására is. *A vállalati szféra alacsony hatékonyságú területei inkább haszonélvezői a helyzetnek, mint a versenyképes vállalatok.* A hitelhez, technikához való hozzájutás nehéz, ezért inkább *a biztonságkeresés a jellemző,* a pénzügyi bizonytalanság elhárítása, semmint a vállalkozási dinamizmus. *A lakosság elégedetlenségének görbéje emelkedő tendenciát mutat.* (...)

A magyar gazdaságpolitika középpontjában 1989-ben változatlanul a pénzügyi helyzet stabilizálódásának és a reformok folytatásának egyidejű megvalósítása áll. (...)

Három kérdésben kell most veszélyelhárítást és új kezdeményezést egyszerre megvalósítani.

1. Az általános restrikció veszélyét leküzdeni, a restrikciós gyakorlatot valóban és jobban szelektívvé tenni, egyúttal utat nyitni a piaci kapcsolatok segítségével a fejlődőképes részek nagyobb dinamizmusának.

2. Elkerülni a gazdaság általános dinamizálásának a csapdáját, amely konvertálhatatlan rubeltöbblethez és romló irányzatú konvertibilis valutahelyzet felé vezetne bennünket. Ebbe a csapdába 1985-ben már beleestünk, ha még egyszer beleesnénk, abból már ki sem kerülhetnénk.

3. A lakosság jogos életszínvonal-igénye ellenére el kell kerülnünk azt a veszélyt, hogy külföldi forrás igénybevételével javítsunk a helyzeten, ez is csapdát jelentene, a visszaromlás biztos következményével.

A reformok alapvető iránya a gazdasági demokrácia új alapokon való fejlesztése. Ennek vezérelvei: a demokratikus érdekegyeztetés és a társadalmi partnerség megvalósítása. (...)"

Ezek után a társintézmények képviseletében *Fülöp Lajos*, az ELTE rektora, *Tuschák Róbert*, a BME rektorhelyettese és *Ziegfrid Oppolzer*, a bambergi egyetem rektora mondott ünnepi köszöntőt.

Díszdoktoravatás, kitüntetések

Ekkor következett *a tiszteletbeli doktorok avatása.* Csáki Csaba rektor ismertette az egyetemi tanács határozatát, amelynek értelmében, egyetemünk *Honoris Causa doktorrá választja Bognár Józsefet, Dennis Meadowst és Karl Vakot.* A jelöltek tudományos életrajzát a dékánok ismertették, majd Bognár József, Dennis Meadows és Karl Vak az emelvényhez járult, átvették a díszdoktori oklevelet és az egyetem rektora és dékánai kézfogásukkal erősítették meg a tényt, hogy őket az egyetem díszdoktoraivá fogadja. Az újdonsült díszdoktorok meleg szavakkal köszönték meg a megtiszteltetést.

Az ünnepi tanácsülés ezután *emlékplakettek átadásával folytatódott:* először azok kaptak emléklapot, akik 1968 óta részesültek már az egyetem emlékplakettjében. Sokéves munkája elismeréseképpen az eddigi emlékplakett mellé *Ay János, Árvai Jánosné, Balázs Géza, Bedő Gyula, Bernát Tivadar, Bikics István, Bora Gyula, Dobrovits Iván, Forgács Tibor, Gáspár László, Gyurkó Lajos, Kreskai Ferenc, Kollarik Amália, Mátyás Antal, Kupcsik József, Köves Pál, Kovács Géza, Nyilas József, Páli Lászlóné, Páli László, Szabó Kálmán, Szabó Lajos, Szuhay Miklós, Banka András, Banka Pál, Banka Tibor, Barabás Pálné, Benedeczki Jánosné, Bikics Istvánné, Boér Andrásné, Deák Károlyné, Erdélyi Lajosné, Falusné Szikra Katalin, Farkas István, Gondi József, Halmai Erzsébet, Hegedüs József, Káplár Józsefné, Károly Imréné, Képes Lajosné, Klug Ferenc, Kolacsek András, Kovács Károly, Lőrincz Kálmánné, Matheika Március, Mihály Albert, Mihály Istvánné, Nagy Vilmosné, Pácza Istvánné, Polgár Sándor, Radó László, Selmeci Lajos, Szabados Anna, Szántai Kálmán, Szerletics József, Szép Antalné, Szigeti Endre, Szücs Julianna, Szücs Zoltánné, Tóth Ferenc, Vági Ferenc Venczel Istvánné, Véges István* kapott ezúttal emléklapot.

Díszvendégeink

Az idei emléklapkettet azok kapták, akik hosszú évek óta tevékenykednek az egyetemen: *Alföldi Istvánné, Bakonyi István, Baricz Rezső, Bessenyei Lajos, Chikán Attila, Forgó Ferenc, Hagelmayer István, Jakab Miklós, Kemenes Ernő, Kovács Ferenc* (Nyelvi Intézet), *Kovács Ferenc* (közlekedés-gazdaságtan tanszék), *Kovács Sándor, Kreszán Albert, Lantos Imre, Matheisz Erzsébet, Marosi Irén, Marosi Miklós, Mihalik Istvánné, Mihalik István, Molnár László, Párizs Lajosné, Párniczky Gábor, Schuszter Ede, Somogyi Árpádné, Takács Zsuzsa, Szakács Sándor, Szarvas László, Tóth Ferenc, Tóth Tamás, Tóth Gyula, Vértes O. Auguszta, Zalai Ernő, Zengővári Mária, Gergely István, Hajtó Aurél, Krekó Béla, Simon Péterné, Mányoki László. Az idei Rudas László-díjat Ligeti István kapta.*

A kitüntetésekhez gratulálunk!

Az ünnepi tanácsülés a Szózattal ért véget.

Molnár Gabriella

Pénzt, autonómiát, tanszabadságot!

(Folytatás az 1. oldalról.)

1985-ös beruházás reálértéke az 1981. évinek csupán 80 százaléka. A hetedik ötéves tervnek már az előirányzata is 6 százalékkal kevesebb, mint a hatodiké volt. A hetedik ötéves terv első két évében ennek is csupán 87, illetve 83 százaléka teljesült. *1980—1986 között a felsőoktatási intézmények költségvetési támogatása, 23,5 százalékkal, a bérek 42,4 százalékkal nőttek, miközben a fogyasztói árindex 46,5 százalékkal.* 1983—1986 között a dologi kiadások értéke 11 százalékkal nőtt, az árak 23 százalékkal emelkedtek, *a reálérték tehát 12 százalékkal csökkent. Ezen belül is a felsőoktatási pénzek elosztása esetlegesen, az egyes intézmények összeköttetésein és az aktuális politikai erőviszonyok alapján történik. A pénzek elosztása nem nyilvános, és nem tudni mi alapján történik.* Egyedüli bizonytalan kiindulási pont a beiskolázási keretszám és hallgatólétszám, amelyek meghatározása (és indokoltsága) ma már végképp kideríthetetlen alapokon nyugszik (a munkaerőtervek központi tervezését 1978-ban megszüntették).

A Közgáz diákjai *két levéltervezetet fogalmaztak a magyar Országgyűlésnek. Szavazással a „keményebb" szöveget támogatták a jelenlevők* (köztük több oktató, rektorhelyettes, professzor). A végleges szöveg tehát az alábbi:

Tisztelt Országgyűlés!

Mivel a társadalom fennmaradása jelentős mértékben annak függvénye, hogy a ma alkotóképes korosztályok milyen színvonalon tudnak áldozatot hozni a jövő generációiért;

mivel az emberi fejlődés története azt mutatja, hogy a folyton változó körülmények között azok a nemzetek bizonyultak életképesnek, amelyek kiművelt emberfők vezetésével, biztos szakmai háttérrel adtak megfelelő választ a kor kihívásaira;

mivel mindez világosan bizonyítja, hogy az emberi tőkébe való beruházás sokszorosan megtérül, megtermékenyítő hatása át- és átjárja a társadalom egészét;

mivel a magyar felsőoktatás jelenlegi helyzete tragikus;

mivel a fenti helyzet az oktatás színvonalának további romlásával fenyeget;

mivel a hallgatók jelentős része jövedelemkiegészítő munka végzésére kényszerül a szakmai-tudományos tevékenység helyett is;

mivel az oktatók erkölcsi és anyagi megbecsülése csak töredéke az elvárhatónak;

mivel a kormányzat az elmúlt években csak ígéretekkel látott el bennünket technikai felszerelések, laboratóriumok és könyvek helyett;

mivel a legkülönbözőbb fórumokon hangoztatott véleményünket, kéréseinket, követeléseinket semmibe vették;

mivel a Veszprémi Ifjúsági Parlament határozatainak megvalósítása terén a vezetés részéről a legcsekélyebb haladás sem történt;

mivel szegedi társaink semmitmondó és kitérő válaszokat kaptak kérdéseikre;

mi, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatói demokratikus jogainkkal élve a Magyar Népköztársaság Országgyűlésének fordulunk és

KÖVETELJÜK

— a költségvetésnek az oktatásra, kultúrára fordított hányadának azonnali és radikális növelését;

— az egyetemista léthez megfelelő szociális viszonyok megteremtését;

— az oktatók erkölcsi és anyagi elismerésének elfogadható szintre emelését;

— a felsőoktatási intézmények autonómiájának törvényben való biztosítását.

Azt azonban világosan kell látnunk, hogy a felsőoktatás egy bekövetkező gazdasági-társadalmi fellendülés hajtóerejévé nem válhat pusztán az e szférára fordított pénzeszközök növelése útján. Alapvető mélyreható változásokra lesz szükség, amelyek mind szervezeti mind tartalmi oldalról alkalmassá teszik oktatásunkat arra, hogy meg tudjon felelni a modern kor támasztotta követelményeknek.

Tisztelt Országgyűlés!

Az oktatás lepusztulásának utolsó szakaszához érkeztünk, mert akkor, amikor a felsőoktatás alacsony színvonala miatt a kikerülő szakemberek már nem lesznek szakemberek, amikor a ma elmulasztott ráfordítások már közvetlenül ütnek vissza, a változtatás már késő lesz

Budapest, 1988. november 23.

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatói nagygyűlése

A helyszínen is folyt a már korábban megkezdett aláírásgyűjtés, s eddig több mint hatszázan írták már alá azt a felhívást, amely új költségvetést, az oktatáshoz méltó anyagi lehetőségeket, a felsőoktatási intézményeknek autonómiát, tanszabadságot, belső demokráciát követel.

A nagygyűlésnek országgyűlési

képviselő vendégei is voltak:

Szabó Kálmán professzor, *Benjámin Judit* (aki egyben az egyetlen TDDSZ-tag országgyűlési képviselő) és *Zsigmond Attila*, mindketten az Országgyűlés kulturális bizottságának tagjai, valamint *Tallósy Frigyes*, a jogi bizottság tagja, IX. kerületi képviselő. Szabó Kálmán beszédében kifejezte *egyetértését az egyetemisták követeléseivel*, mondván: *a magyar kultúra igencsak rászorul arra, hogy térvesztésének eddigi folyamata megtorpanjon.* A mostani tiltakozásokkal elérendő minimumot abban jelölte meg, hogy *1988 legyen a mélypont, ennél rosszabb év a kultúrára ne jöhessen.* Kifejtette, hogy a diákok megmozdulása olyan szélesebb mozgásokat támogat, amik a termelés és az elosztás egész rendszerének lefeléfutó spirálját megfordíthatják. Teljesen *jogosnak itélte az autonómia követelését, annak anyagi konzekvenciáival együtt,* annak érdekében, hogy *az egyetemek ne függjenek a kormány szeszélyétől.* Szükségesnek tartotta az *oktatási alapítványok felélesztését* — emlékeztetve arra, hogy az ELTE annak idején *Pázmány Péter pénzügyi adományával jött létre, s arra, hogy ez az alapítvány 1949-ig, de csak addig meg is volt.*

„Egyedül kiállni valami mellett a Parlamentben hősiesség, de nem képes a kedvező döntést kikényszeríteni — folytatta Szabó Kálmán. — *Támogassátok a képviselők azon csoportját, amely arra kívánja rávenni a kormányt és a parlamentet, hogy alkosson bizottságot, ami a főhatóságok minden irracionális, fölösleges funkcióját leépíti."* Nagy taps fogadta azt a kijelentést is, hogy *a vágtató inflációt 10 százalék alá kell szorítani a költségvetési és a hadikiadások jelentős csökkentésével.*

A többi *három képviselő is támogatásáról biztosította az egyetemisták követeléseit.* Kifejtették: az egyetemek demonstrációi nyilvánvaló tömegbázist teremtettek a kulturális szféra tágabb követeléseinek. Kilátásba helyezték, hogy a kulturális bizottság az eddiginél határozottabban bírálja a költségvetést, ha kell egy emberként szavazza le a kulturális szférát leépítő szándékot.

M. G.

Egy nem mindennapi megmozdulás margójára...

November 24-én délelőtt az ország különböző felsőoktatási intézményeiből érkező diákok, tanárok és jó néhány ifjúsági szervezet képviselői töltötték meg a BEAC tekintélyes méretű sportcsarnokát.

A rövid beszámolók során lehetőség nyílt arra, hogy a közönség megismerje a sokszínű állásfoglalásokat, s a számtalan nyílt levelet, melyek természetesen egytől egyig tartalmazták a négy alapkövetelést: több pénzt, tanszabadságot, autonómiát, belső demokráciát!

Felmerült egy országos felsőoktatási érdekképviseleti szövetség gondolata. A legkézzelfoghatóbb felhívást a pécsiek egyik képviselője tette, amikor is felkért mindenkit, hogy orosz nyelv, valamint ideológiai tárgyú tankönyveinket Czibere Tibor nevére a Művelődési Minisztériumba juttassuk el.

Az egyre fogyatkozó nagygyűlés ezután két rövid előadást hallgatott meg a magyar felsőoktatás történelméről, illetve jövőjéről. Záróakkordként pedig tapssal fogadtak el egy kevéssé politikus és sokak szerint pontatlanul és gyengén fogalmazott ún. petíciót. A megmozdulás egyedülálló volt, mert a felsőoktatás egységesen felsorakozott a felsorolt követelések mögött, de egyben felvillantotta a diákság jelenlegi szervezetlenségében rejlő veszélyeket is.

K. P.

DISZDOKTORAINK

Bognár József

Új trendek az ezredfordulón

Bognár József, az MTA Közgazdaságtudományi Intézeteinek főigazgatója „Új trendek az ezredforduló közgazdaságtudományában" címmel tartotta meg díszdoktori előadását.

Az új tényezőkről és a köztük fennálló összefüggésekről szólt az előadó. Az egyik ilyen tényező, az emberiség természeti környezetével összefüggő, ökológiai problémák jelentkezése, melyek a bioszféra szennyezettségéből, a klimatikus változásokból erednek. Tisztában kell lennünk a természeti viszonyokba történő beavatkozás lehetőségeivel és határaival. Az ember új viszonya a természethez ma már nagyobb probléma, mint a nemzetbiztonság. Ezért a természetet kizsákmányoló gazdasági döntések többé már nem hozhatók.

Másodszor a földet betöltő népesség növekvő reprodukcióját említette az előadó, amely a fejlett népek demográfiai stagnációjával, a gazdaságilag elmaradott országok gyors növekedésével és a minimális eredményt biztosító ún. reputációval függ össze. Az említett két problémát csak globálisan lehet kezelni; megoldásukhoz széles, minden országot magába foglaló együttműködésre van szükség.

A technikai, tudományos fejlődés felgyorsulása a következő új az elemzések sorában. Ezzel pedig nem foglalkozott megfelelően a közgazdaságtudomány, pedig lassan a legdinamikusabb, leghosszabbtávú termelési tényezővé válik. „Az új technika azonban nem termelés, hanem felhasználás, szolgáltatás, piaccentrikus, amely már nem a hagyományos növekedési elméletek logikáját követi" — hangsúlyozta az előadó. Új geogazdasági, geopolitikai tényezők jelentkeztek (Japán, Dél-Korea) a '70-es évtizedben.

A nemzetközi monetáris rendszerben is új viszonyok keletkeztek. Az eladósodás egyre nagyobb méreteket ölt.

E nagy világgazdasági változások időszakában új közgazdasági, társadalmi, tudományi felfogásra van szükség. Kétségtelen, hogy sem a hagyományos, klasszikus, sem a marxi közgazdaságtudomány nem képes az ezredforduló nagy kihívására kielégítő választ, pláne cselekvési rendszert adni.

Marx és követői a kapitalista társadalmat az érdekviszonyok alapján jellemezték. Azt feltételezték, hogy a tulajdonviszonyok átalakítása esetén minden ember tulajdonosnak érzi majd magát, alapvetően megváltozik a magatartása, minden ember tökéletesedni fog és ily módon a társadalom is tökéletesebbé válik. E feltételezések nem valósultak meg. Egyrészt azért, mert az állami tulajdon körülményei között a munkások továbbra is bérmunkásként viselkedtek; másrészt azért, mert a létrejött hatalmi struktúra a gazdaságban erős privilégiumokat épített ki. A jövő közgazdaságtudományának tehát nem lehet csak az egyéni érdekekre építeni, mert az az országokon belül elviselhetetlen egyenlőtlenséget okoz. De nem szabad a közérdek, különösen nem a bürokraták által megállapított közérdek alá rendelni minden egyéni érdeket sem, mert ez lassítja a fejlődést, erőszakot von maga után. Tudomásul kell venni egyfelől, hogy az ember biológiai lény, akinek saját természete van, másfelől azonban a közéleti morált, a szolidaritást és a műveltséget is fejleszteni kell. E két irányzat közelítésére azért is szükség van, mert mind a közérdek, mind az egyéni érdek tartalma gyökeresen átalakul a következő évtizedekben.

A szaktudományok szeparált fejlődésének évtizedeiben az volt a felfogás, hogy a nemzeti optimumokat a szaktudományok által kidolgozott optimumokból kell és lehet integrálni. Az elmúlt évtizedek meggyőzően bizonyították, hogy nincsenek olyan gazdasági jelenségek, amelyeket kizárólag gazdasági motívumok és folyamatok befolyásolnának, de olyanok sem, amelyek egyéb társadalmi jelenségre ne lennének hatással. Ezért a jövő közgazdaságtudományának multidiszciplinárisnak kell lennie. Ez pedig nem csak a szociológiával, politikatudományokkal, jogtudománnyal, hanem a természettudományokkal, a biológiával, matematikával való együttes kutatást is jelenti.

Végül a jövő közgazdaságtudományának alaposan kell foglalkoznia az elmaradott országok problémáival. Ellenkező esetben a szakadék a „gazdag" és a „szegény" nemzetek között egyre jobban elmélyül — zárta előadását Bognár József.

Durst Judit

Bognár József akadémikus hazai és nemzetközi tudományos pályája, oktatási és tudományos alkotó tevékenysége a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen bontakozott ki, és azzal a mai napig szoros kapcsolatban áll.

1951-től, a Belkereskedelmi Minisztérium vezetése mellett, mint tanszékvezető egyetemi tanár, a kereskedelem gazdaságtana tanszéken, 1957-től, mint a kereskedelmi kar dékánja sokat tett az oktatás színvonalának emelése, a tudományos kutatómunka fejlesztése érdekében.

Hazai viszonylatban úttörő jellegű volt a tevékenysége a keresletkutatás iskolateremtő munkájával, több évvel megelőzve az 1968-as gazdasági reform bevezetését, hozzájárulva annak előkészítéséhez.

A magyar gazdaság fokozódó részvétele a nemzetközi munkamegosztásban, valamint a fejlődő országok színre lépésével összefüggő világgazdasági és világpolitikai jelenségek a külgazdaság, illetve a világgazdaság felé fordították a figyelmét.

Előbb a tanszék mellett az Akadémia támogatásával létrehozta az Afro-Ázsiai Kutatócsoportot, amely vezetésével később önálló kutatóközponttá, majd az MTA Világgazdasági Kutatóintézetévé alakult át.

Munkássága nagy figyelmet keltett mind a szocialista, mind a tőkés, mind pedig a fejlődő országokban, sok tanulmánya jelent meg külföldön, számos előadást tartott.

Nemzetközi tekintélyét — amely hozzájárult egyetemünk nemzetközi kapcsolatainak kiszélesítéséhez is — jelzi, hogy tagjai sorába választotta a Római Klub, a World Academy of Art and Science, az International Socia' Prospects Academy stb.

Tudományos tevékenységét a Magyar Tudományos Akadémia előbb a közgazdaságtudomány doktora címmel honorálta, majd 1965-ben levelező tagjává, 1973-ban pedig rendes tagjává választotta meg.

Dennis L. Meadows

A Római Klub hatása

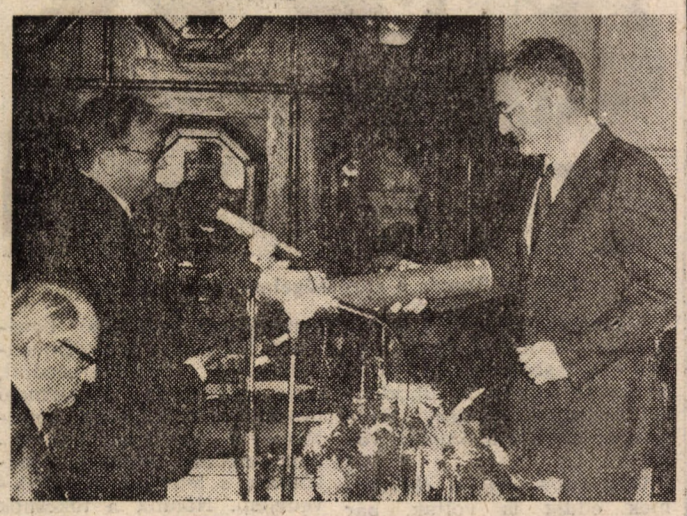

„Csaknem 20 évvel ezelőtt egy kutatócsoportot irányítottam a Római Klub számára. A globális fejlődés alternatív útjainak hosszú távú terveit dolgoztuk ki. E munka oktatási vetületeit, elsősorban Magyarországra vonatkoztatva szeretném ma áttekinteni" — kezdte Dennis L. Meadows díszdoktori előadását.

A világ tudósai számos környezeti trendet ismertek meg, amelyek az elkövetkezendő 40 évben fogják elérni tetőpontjukat. Ez könnyen eddig nem ismert problémák elé állíthatja a diákokat, szembe kell nézniük az éghajlat változásával, talajszennyeződéssel vagy a trópusi erdők kiirtásával. Ezen változások a Föld minden lakóját érinteni fogják. Szükségünk van tehát a jövőnek egy olyan térképére, amely az emberiség számára fenntartható és igazságos utat mutat.

1972—76. között egy nemzetközi kutatócsoport vezetője voltam. Készítettünk egy ilyen térképet. A Római Klub számára előrejeleztük a globális fizikai növekedés paraméterei változásának irányát — növekedés, energiafelhasználás, nyersanyagfogyasztás, élelmiszer- és árutermelés, környezeti szennyeződés. Célunk egy formális modell elkészítése volt, azaz egy elmélet felállítása, amely a társadalmat segítené a népesség és termelésnövekedés hosszú távú okainak és következményeinek megértésében.

Munkánk eredménye egy négykötetes könyv volt, amelyek közül a legismertebb A növekedés határai című. Ha a világnépesség növekedésének, az iparosodás mértékének, a környezetszennyeződésének és az élelmiszertermelésnek a trendjei nem változnak, a növekedés végső határait 100 éven belül el fogjuk érni, ami a népesség és az ipar számára beláthatatlan következményekkel fog járni. 12 növekedési variációt dolgozott ki a Római Klub, amelyek közül több katasztrófához vezethet, néhány pedig akár vonzó is lehet.

Mit tehetünk jövőnk érdekében?

Magyarországon kitűnő oktatási rendszer működik kitűnő tanárokkal, akik képesek elfogadni az új követelmények által támasztott kihívásokat. Tapasztalataim szerint hét feltételnek kell eleget tenni.

1. További kutatásokat kell folytatni a növekedés korlátai természetének megértéséért és ezt a diákokkal a gyakorlatban kell megértetni. Magyar tudósok a megújítható és meg nem újítható nyersanyagok terén valóban szaktekintélynek számítanak, osszák hát meg tudásukat a diákokkal.

2. Új altudományokat kell létrehozni. Olyan egyensúlyi közgazdaságtudomány kell, amely arra irányítja a kormány figyelmét, hogy csökkentse a szegények és a gazdagok közti szakadékot, amely növeli az életszínvonalat, miközben a tőkeállomány nem változik, az energia és a források felhasználása pedig csökken.

3. A hallgatókat meg kell tanítani a problémák átlátására. Ma Magyarországon senki se tudja, milyen élet lesz itt 2030-ban. Mint a nyugati országokban? Szerintem mindenesetre ma Magyarország gazdasága jobban fel van készülve a zéró növekedésre, mint az NSZK-é.

4. A diákokat meg kell tanítani olyan egyszerű eszközök kezelésére, amelyeket később használhatnak. A tanrendbe be kell illeszteni a számítógépes modellezést, Delphi-felméréseket, fontossági sorrendek felállításának megtanulását. Biztos, hogy felelősebbnek fogják érezni magukat a jövőért.

5. Segíteni kell a diákokat, hogy megértsék a szociális, gazdasági és technikai rendszerekben lezajló változások dinamikáját. Még kell érteniük, hogy egy ma hozott döntésnek a hatását csak késedelemmel érezzük, sokáig a régi trend él még tovább.

6. A tanítandó tények helyett új módszerek kellenek az oktatásban, sokkal nagyobb szerepet kell szánni az esettanulmányoknak.

7. Ezek után már csak némi optimizmusra van szükség, azért, hogy remélhessük, hogy a ma diákjai képesek lesznek megoldani a felmerülő problémákat, miközben szakmai pályafutásuk is a kívánt irányban halad.

Ha az új tanrend figyelembe veszi ezeket a követelményeket, a kérdésekre csak igen lehet a válasz." — fejezte be előadását Dennis L. Meadows professzor.

Bartha Emese

Dennis Lynn Meadows a Dartmouth College Thayer School of Engineering Erőforrás Politikai Tanszékének professzora nemzetközileg elismert tudós.

Meadows professzor kivételesen nagymértékben járult hozzá a számítógépes modellezés és szimuláció kifejlesztéséhez és elterjesztéséhez. Meadows professzor a Római Klub alapító tagja.

„A növekedés határai" című nemzetközi szerzőközösséggel írt könyve 1974-ben elnyerte a Német Békedíjat és ez a könyv azóta is a számítógépes modellezés történetében a világon a legszélesebb körben olvasott mű. Még 1970-ben az ő vezetésével kezdődött el a békés és a konstruktív kapcsolatok megalapozása e szakterület keleti és nyugati tudósai között.

1983—84-ben az IIASA-ban, magyar kollégákkal együttműködve kidolgozta a számítógépes regionális tervezési játékot, amely az IIASA legszélesebb körben alkalmazott programja lett.

Meadows professzor a 70-es évek közepe óta szoros kapcsolatot tart fenn a magyar tudománnyal. A Magyar Tudományos Akadémián, egyetemeken, köztük a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen is számos előadást tartott.

Nevéhez fűződik a Balaton Csoport létrehozása, amely 20 ország tudósainak nemzetközi szövetsége. Ez a szervezet hatékonyan tevékenykedik annak érdekében, hogy az egész világ javuljon a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás színvonala.

A szervezet évenkénti összejöveteleire minden esztendőben a világ mintegy 30-40 vezető erőforrás-szakértője érkezik Magyarországra. Professzor Meadows szakterülete, két vezető folyóiratának szerkesztő munkatársa.

Meadows professzor javaslatára létesült együttműködés a Dartmouth College és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem között.

Karl Vak

A vezetési stílus alapkérdései

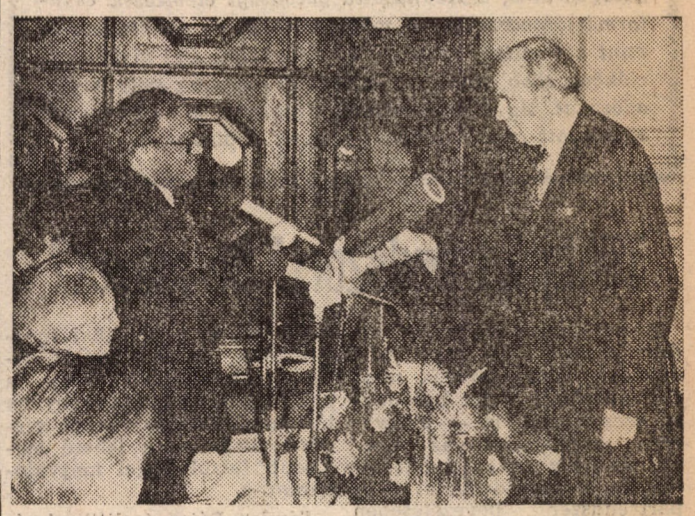

A bécsi Zentralsparkasse und Kommerzial Bank (Központi Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank) vezérigazgatója a vezetési stílus alapkérdéseiről tartott előadást. Hangsúlyozta: az emberek irányítása nem a menedzser önmegvalósítását vagy a vezető hatalomgyakorlását jelenti, hanem felelősségvállalást egy közös cél érdekében. Tehát a vezetők és munkatársak közötti egyetértést kell elérni a vállalaton belül. És nem lehet légüres térben irányítani, hanem csak meghatározott társadalmi, politikai, szociális rendszerben. Karl Vak tehát a továbbiakban azt a négy alapismérvet sorolta fel, melyek mintegy külső keretfeltételekként adottak a jelenlegi időszakunkban, amikor az ipari társadalmak posztindusztriális társadalmakká alakulnak át.

Az első ilyen jellemző: a *gyorsulás*. Főként a műszaki, tudományos fejlődésnek betudhatóan a növekedési ütem egyre fokozódik. Ez kihat a társadalom minden területére: a gazdaságra, a tudományra, az oktatásra, a szórakozásra.

A második ilyen fontos ismérv: a *globalizálódás*. Nincs többé olyan fejlődés, amelyet a világ egyik vagy másik régiójára lehetne szorítani: minden mindent befolyásol. A leginkább fejlett nemzetek nem egyszerűen hatnak a szegényebb területek fejlődésére, hanem bizonyos értelemben függenek is ettől. Az Észak—Dél konfliktus csak akkor oldható fel, ha a legfejlettebb országok visszafogják expanziójukat és valódi szolidaritást vállalnak a szegény országokkal.

Harmadszor: új termelési tényezőként jelentkezik a *szervezett értelmiség*. Az elmúlt évtizedek ugyanis azt mutatták — lásd Japán, Svájc vagy Svédország példáját —, hogy jelentős tőkével és természeti kincsekkel nem rendelkező országok is igen gyorsan tudtak jólétet teremteni. A vállalat szempontjából ez azt jelenti, hogy a vezetési-irányítási feladatok középpontjában a kreativitás és az alkotóerő ösztönzése kell, hogy álljon.

Negyedszer: *felelősség a természetért*. Az elmúlt évtizedekben az is bebizonyosodott, hogy az ipari társadalom egyre jobban tönkreteszi természetes környezetét. Ez is globális, minden régiót érintő probléma. Ma már tudomásul kell venni, hogy a környezet fenntartása az ipari termelés költségrésze és új egyensúlyt kell létrehozni ember és természet között.

Ezt követően Karl Vak kiemelte, hogy az általános külső feltételek megváltozása azt is eredményezte, hogy átalakultak a vállalatok belső keretfeltételei. Egy vállalat irányítása során most már nem elég csupán *vállalati dimenzióban* gondolkodni és arra szorítkozni, hogy optimalizáljuk a piac játékait; hanem figyelembe kell venni a *szociális dimenziót*, vagyis olyan feltételeket kell létrehozni a munkatársak számára, amelyek személyes fejlődésüket biztosítják és a *társadalmi dimenziót* is, vagyis a vállalat kihatását a társadalmi jelenségekre.

Az eddig elmondottak figyelembevételével az előadó azokat a képességeket ismertette ezek után, melyeket a jó vezető ki kell, hogy fejlesszen magában. A vezetőnek helyesen kell felismernie a vállalat közelebbi és távolabbi környezetének legfontosabb tendenciáit; mintegy „antennákkal" kell rendelkeznie, melyekkel „lecsápolja" környezetét. A vezetőnek tudnia kell osztályozni a problémákat fontosságuk alapján, és gondoskodnia kell a vezetői utánpótlásról. Egy adott üzemet mindig nyitva kell tartani az új eszmék előtt, meg kell akadályozni a merev struktúrák kialakulását. Elő kell segíteni egy közösségi szellem kialakulását. A vállalat működése során be kell tartani az emberek együttműködésének alapvető normáit. A bizalomnak abszolútnak kell lennie!

A jó vezető sikerét nem azon lehet lemérni, hogy a bonyolult feladatokat képes-e egyedül megoldani, hanem azon, hogy minél több ember munkáját meg tudja-e úgy szervezni, hogy minden egyes munkatárs hozzájáruljon egy közös optimumhoz.

A vállalatoknál az egyre bonyolultabbá váló feladatok azt is szükségessé teszik, hogy a vezetők elhagyják a parancsolói, utasítói hangnemet és inkább a meggyőzés eszközeit alkalmazzák.

Karl Vak végezetül egy fontos alapelvet emelt ki: különös jelentőséget kell biztosítani az emberi tényezőnek a beruházási döntéseknél. Ma ugyanis féllábbal már az informatikai társadalom korában élünk. A munkatársak információkkal való ellátottsága, a szoftver szinte már nagyobb szerepet játszik egy intézkedés csomag eldöntésekor, mint a hardver vagyis az épületek, utak és a gépek.

Rózsa Iván

A bécsi születésű Karl Vak (53 éves) a jogtudományi képzettség megszerzése után a nemzetgazdaságtan területén folytatott tanulmányokat Pütz professzor szemináriumán, Bécsben. Később vállalatgazdaságtani problémákra specializálódott.

Pályafutása során 1949-től a Girozentrale-ban (Zsiróközpont), 1955-től a Zentralsparkasse-ban (Központi Takarékpénztár) dolgozott, majd 1977. július 1-jétől a bécsi Zentralsparkasse und Kommerzialbank (Központi Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank) vezérigazgatója — a vezetőség elnöke.

Dr. Karl Vak a bécsi Közgazdasági Egyetem oktatója. Egyéb funkciói: a Zsiróközpont és az Osztrák Takarékpénztárok Bankja Rt. felügyelő bizottságának elnöke; a bécsi Országos Zálogbank vezetőségének elnöke; az Osztrák Takarékpénztárak Országos Szövetségének elnökhelyettese; az Ipargazdaság Szövetségi Kamarája Pénz-, Hitel- és Biztosítóügyi Szekciójának elnökségi tagja; a Bécsi Tőzsdekamara tőzsdei tanácsosa; a genfi Takarékpénztárak Nemzetközi Intézete szakmai tanácsának tagja; az Osztrák Külpolitikai és Nemzetközi Kapcsolatok Társasága elnöke; a Japán—Osztrák Technológiatársaság alapító tagja és elnökségének tagja.

Jubileumi konferencia

Az egyetem alapításának 40. évfordulója alkalmából rendezett tudományos ülésszakon négy szekcióban hangzottak el az előadások. A Gazdaságelmélet és gazdaságpolitika, a Kvantitatív gazdasági elemzések és információrendszerek, A mikrogazdaság és vállalat, valamint a Politikai rendszer és társadalmi élet című szekciókban több mint 500 érdeklődő hallgatta meg az előadásokat. Az alábbi összeállításunkban a konferencián elhangzott gondolatokba nyújtunk bepillantást.

Többpártrendszert! De milyet?

A politikai rendszer működése szekció november 17-i délelőtti alszekciójának minden előadója — ha különböző szemszögből is — alapvetően foglalkozott az egypártrendszer ellentmondásaival, és a megoldást a többpártrendszer bevezetésében látta. Ennek formája körül viszont már nézeteltérések jelentkeztek.

Kerekes Zsuzsa (politikaelméleti tanszék) az Országgyűlés helyének vizsgálatával közelítette meg ezt a kérdést. Előadásában konkrét adatokkal (az interpellációk, ülésszakok stb. számának csökkenése) is azt bizonyította, hogy a koalíciós parlamenti időszakhoz képest az egypártrendszerben minimálisra zsugorodott az Országgyűlés szerepe. A legfőbb törvényhozói testület az alkotmányosság látszatát keltő, amolyan kirakatparlamentté vált. Ebben csak 1985-től kezdődően történt lényeges változás. Az új választási rendszernek köszönhetően — sok helyen viharos jelölő gyűlés után — 280 spontán jelöltből végül is 41 befutott. Márcsak ezért is bizonyos élénkülés következett be a parlament működésében: a képviselők legutóbb például már egy miniszter által beterjesztett törvénytervezetet is visszautasítottak. Ma már, hogy felszínre kerültek a korábban elfojtott ellentmondások, bebizonyosodott, hogy egypártrendszer és parlamentalizmus egymással összeférhetetlen kategóriák. A jövő útjai a következők lehetnek: parlamenti korporativizmus vagy pedig — jobb esetben — többpárti parlament.

Schmidt Péter (ELTE jogi kar) az MSZMP szerepének alakulását elemezte a reformfolyamatok tükrében. Hangsúlyozta: a mai politikai struktúra az ötvenes évek szovjet-modelljének automatikus átvételével alakult ki. Nálunk ez a másolás a többi szocialista országhoz képest talán a legnagyobb keménységgel történt; nem véletlen az ez elleni lázadás 1956-ban. Ezt követően csak részleges változások történtek, az egypártrendszer intézményét továbbra sem lehetett megkérdőjelezni. A gazdaságirányítási rendszer reformja viszont utat nyitott a társadalom bizonyos autonómiáinak kiépüléséhez. A pártvezetés jóváhagyásával elindult a civil társadalom újjáépülése. E magatartásbeli változást röviden úgy jellemezhetjük: az autonómia igenlése, de az ezzel járó konzekvenciák elutasítása. Az ellentmondás feloldására éppen ezért reformtörekvések indultak. Ezek egyrészt alkotmányos párt megteremtését szorgalmazták: tehát azt, hogy az alkotmányban pontosan meg kell határozni, meddig terjed ki a párt hatásköre. Másrészt úgy vélték: az érdekképviseleti szervek jogait növelni kell; ezek ne transzmissziós szerepet lássanak el, hanem valóságos érdekeket közvetítsenek. A párt központi vezetősége egyik törekvést sem fogadta el. Ezért következett be a robbanás a májusi pártértekezleten. Az új pártvezetés most már a reformokat igenlő, és az azoktól elzárkózó irányzatok képviselőit is magában foglalja. E felemás helyzetre jellemzően a párt ma sem tud egyértelmű választ adni a többpártrendszer kérdésére. Ennek létjogosultságát elvileg elfogadja, de a politikai szerveződések létrejöttével nem tud mit kezdeni, és nemigen találja saját helyét a politikai mozgásokban. Az elmozdulás pedig szükségszerűen csak a politikai pluralizmus irányába történhet; az már viszont kérdéses, hogy ez a lehető legkisebb feszültséggel megvalósítható-e.

Sándor Péter (politikaelméleti tanszék) a hazai politikai tagoltság elméleti vizsgálatának dilemmáival foglalkozott. Ezután a magyar politikai rendszer továbbfejlődésének lehetőségeit taglalta. Ismertetett elképzeléseit — amelyekre többen reagáltak — lapunk hasábjain részletesen olvashatják.

Halmai Gábor (jogi tanszék) a társadalmi nyilvánosság néhány problémáját emelte ki. Értelmezése szerint a társadalmi nyilvánosság a civil társadalom és a politikai állam szétválásának történelmi terméke. Nálunk ennek a folyamatnak az az értelme, hogy a civil társadalom a párt-államtól, illetve állampárttól bizonyos funkciókat szerezzen. A társadalmi nyilvánosság legfontosabb feladatai tehát a következők: a társadalom legkülönbözőbb politikai érdektagoltságának közvetítése a közvéleményen keresztül az állam-párthoz, illetve a párt-állam egyfajta legitimitáshoz segítése. A jelenlegi szerkezetváltásnak — melynek előzményei a reformkori kísérletekig vezethetők vissza — több jogi feltétele van: alkotmányosság; a törvényhozói, végrehajtói, bírói hatalom szétválasztása, funkciómegosztás, a politikai állam és a civil társadalom között; az állami és párthatalom szétválasztásának egyfajta lehetősége; a népszuverenitás-pártszuverenitás problematikájának tisztázása. Röviden: jogállamiság kialakítása. Halmai Gábor egyébként Sándor Péter javaslataival szemben előbb-utóbb elkerülhetetlennek látta ennek a folyamatnak a során a koalíciós többpártrendszer létrejöttét.

Szoboszlai György (MSZMP KB Társadalomtudományi Intézet) előadásának címe „Politikai rendszer civil társadalom — alkotmányosság" volt. Ebben többek között kifejtette, hogy a civil társadalom fogalma csak a politikai állammal való szembeállításban nyerhet értelmet: ez főként állampolgári, árutermelésre épülő és fogyasztói társadalmat jelent. Tehát nem azonos a második gazdasággal. Ugyanakkor nem kérdéses, hogy igen pozitív lépés volt a társasági törvény megalkotása, mely jogilag elismerte a magánvállalkozást; vagyis a társadalomnak joga van a politikán kívül maradni és a magánszférába húzódni. Az előadó hangsúlyozta: manapság már nem az a kérdés, hogy szükséges-e a többpártrendszer bevezetése; hanem az, hogy ez milyen formában történjen. Több módszer is lehet: az alkotmányosság keretei között egymással versengő több párt rendszere; a parlament második kamarájának létrehozása; aránytalan választási rendszer bevezetése — lásd Ausztria, NSZK —, mely előnyben részesíti a nagypártokat stb. Szoboszlai György előadása végén egy illúziót említett fel: jóllehet igen fontos az, hogy a politikai rendszer modelleződjön az Alkotmányban, de ez önmagában még nem biztosít semmit. A szélsőségek kialakulásának veszélyét elkerülendő a politikai hatalmat az alkotmányon kívül intézményes ellenőrzés alatt is kell tartani.

R. I.

Hruscsov esete a sztriptízzel, avagy itt másként sülnek el a dolgok

Sárközi Tamás a gazdaságelmélet szekcióban

A fentiek nem egy, a letűnt pártvezetők magánügyeit taglaló előadásból, hanem *Falusné Szikra Katalin* A tulajdonból származó lakossági jövedelmek című előadásából valók.

Vagyonból eredő jövedelmek eddig is voltak, bár többnyire vagy illegálisaknak minősültek (például a csendestársi viszony), vagy összemosódtak a munkajövedelmekkel (például a magánkisiparosok esetében). A társasági törvény e téren is új helyzetet teremtett, amennyiben most már legálisan lehet tőkejövedelemhez jutni, akár a termelőtevékenységben való személyes részvétel nélkül. Ma sokan pazarolják a pénzüket, irracionálisan használják fel, vagy fölösleges fogyasztásra költik. Ez a megváltozott szemlélet a pozitív, gazdaságilag hasznos magatartást, a befektetést és a kockázatvállalást jutalmazza. A tőkejövedelmek tehát — bár munka nélküli jövedelmek — megkülönböztetendők a munka nélküli káros jövedelmektől, amilyenek például a csalásból, a korrupcióból származó bevételek. Mára már kétségbevonhatatlanul bebizonyosodott, hogy bármilyen árutermelő társadalmi rendszerben létrejönnek a tőkeviszonyok, a termelőeszközök tőkeként működnek, s létrejön a tőkejövedelem. Nálunk a tőkésnek az állam felel meg, a bérmunkásnak a dolgozók, s a profit az államé lett. Felmerülhet a kérdés: miért kell a magántőkének teret adni? Azért, mert az államigazgatási módszerek nem váltak be; sem a racionális tőkeallokálást, sem a tőke hatékony működtetését nem sikerült így megoldani. Ami most napirenden van, az egyrészt az állami tulajdon működtetésének reformja, másrészt a magántőkének a kisvállalkozó szektoron túli térnyerése.

Szükség van a magánosok pénzére, s annak a ténynek a kedvező következményeire is, hogy a magánszemély ellenállhatatlanul érdekelt tőkéje megtérülésében. Ezért ellenőrzi a tőke működését, ellenőrzi a menedzsert is, akinek rövid távú érdekeltségét a tulajdonos hosszú távú érdekeltsége fölülbírálhatja.

Eddig legálisan csak akkor lehetett magántőkét befektetni, ha a tulajdonos részt is vett a tevékenységben. márpedig a modern gazdaságok alapvető jellemzője, hogy a tulajdon elszakad a tevékenységektől, torz elképzelés tehát ennek az ellenkezőjét kikötni.

A „szelvényvagdosókkal" kapcsolatos egyik legfőbb aggály, hogy túlzottan megnőnek a jövedelem- és vagyonkülönbségek. Falusné Szikra Katalin szerint ennek valószínűsége fennáll, tagadni kár lenne, ám rögtön csökkenthető a veszély, ha monopolpiac helyett valós piac, jövedelemnivelláló verseny jön létre. A jövedelemkülönbségek korlátozását többféle eszközzel el lehet érni, ilyen például a verseny (ami a láthatatlan jövedelmekre is korlátozóan hat), ilyen (lenne) az a bérszabályozás, amely megfelelő színvonalra emelné a munkajövedelmeket, ide tartozik a szociálpolitika, s az adóztatás is. Ez utóbbiról leszögezte Falusné Szikra Katalin, hogy mai mértéke elviselhetetlen, céljával ellentétes hatású, ami nem is csoda, hiszen tavaly a tiszta jövedelmek 80 százalékát vonta el az adó. S itt idézte Falusné Szikra Katalin *Nyikita Szergejevics* esetét; aki egyszer állítólag rendeztetett magának egy sztriptízt. A hölgyek igazán válogatottak voltak, egyikük élmunkásnő, másikuk a párt törzsgárdistája, a harmadik pedig a nagy honvédő háború kitüntetett harcosa volt. A produkció végén Nyikita Szergejevics állítólag csalódottan így szólt: — Csak azt nem értem, mit esznek a nyugatiak ezen a sztriptízen? — Nos, ahogy az a sztriptíz nem ez a sztriptíz, az az adórendszer sem ez az adórendszer, itt valahogy máshogy sülnek el a dolgok, mint ott, ahonnan jönnek.

Előadásában nemcsak a jövedelmek, hanem a vagyon korlátozása ellen is érvelt Falusné Szikra Katalin.

Behúzott fékkel nem tanácsos haladni — mondta, majd így folytatta: Az egyenlőtlenségek társadalmat irritáló hatását túlbecsülik, arról nem is beszélve, hogy ami igazán irritáló, az nem ez. Nem az idegesíti az embereket, hogy vannak, akiknek nőtt a jövedelmük, hanem az, hogy az övék csökkent, meg az, hogy néhány száz kilométerrel nyugatabbra egészen más az élet. Ne becsüljük azonban le azokat az erőket, amelyek az elégedetlenséget a jövedelemkülönbségek miatti feszültség irányába próbálják terelni, ám szögezzük le; ha néhányak vagyonosodása együttjár a tömegek jólétével, az jó.

Itt a legfőbb ideje a kizsákmányolás átértelmezésének is. Végül is megfontolandó: a svéd munkás kizsákmányolt, a vietnami meg nem — hogy is van ez? A realitások talaján maradva, a közeljövőben igazán kevesen engedhetik majd meg maguknak, hogy ne dolgozzanak, a „szelvényvagdosók" rétege igencsak vékonyka lesz tehát, arról nem is beszélve, hogy a normális ember tevékenykedik, bármennyi pénze van is — a Nyugat példája ezt mutatja.

S hogy mi marad ezek után a szocializmusból? Ez is elavult kérdés. A kérdések kérdése a gazdálkodás hatékonysága, minden más alárendelt jelentőségű. A szocialista társadalom céljai ugyanis nem valósíthatók meg hatékony gazdálkodás nélkül. A helyes szemlélet szerint tehát ha nem lesz fordulat, akkor nem marad meg a szocializmus sem — fejezte be előadását Falusné Szikra Katalin.

M. G.

Az első kommunista Jézus Krisztus volt

Ez a mondat *Pásztor Miklósnak* (NTI) a Politikaelmélet szekció péntek délelőtti műsorán tartott előadásán hangzott el. Mint kiderült, az előadó nagymamája szokta volt ezt említeni a szocializmus eszméjének több ezeréves gyökereit bizonyítandó.

A korreferátum persze nem erről szólt. *Masuda* japán professzor vallási-ideológiai ipar fogalmának boncolgatásától indítva a szocialista ideológia egyfajta újraépítésének problémájáig jutott el az előadó. Masuda az információs társadalmat elemzi. Az információt ebben egyrészt az egyediség jellemzi, tehát nem az általános jelentéstartalom, hanem ellenkezőleg, az egyszeriség; másrészt az, hogy terjedési sebessége rettenetesen gyors. Általánosítva: megváltozott az egyed és a társadalom viszonya. Eddig egyedi eseményekből igyekeztünk általános törvényszerűségeket alkotni és ezek birtokában a napi cselekedetek megszervezésére javaslatokat tenni. Amikor a fenti értelemben vett információhoz nagy tömegben hozzáférhetünk, akkor nem az egyedit értelmezzük. valamely általános célrendszer tükrében, hanem csak úgy tekintünk az általánosra, mint az egyedi cselekvést segítő közvetítőre és nem, mint végső érvre.

Az „ideológiai ipar" az információs társadalom részproblémájaként nyert értelmezést. Az ipar ebben a világban nem egyszerűen a tömegtermeléssel azonosul, hanem a tág értelemben vett szolgáltatást jelenti: a termelő és fogyasztó egyedi képességeinek és igényeinek összetalálkozását. Az ideológia (Masuda szóhasználatával a vállás) iránti szükséglet megnő az információs társadalomban. Miközben a tudomány képessé válik arra, hogy egyre konkrétabb helyzetekben egyre kifinomultabban írja le az emberi-állatitárgyi viselkedésmódokat, egyre kevésbé tud válaszolni a tapasztalatainkon túli tartományokra vonatkozó kérdésekre, arra, hogy mi az emberi lét sorsszerű meghatározottsága, illetve értelme. E funkció kielégítésére szolgál az ideológiai ipar — mint az előbbi értelemben vett szolgáltatóipari ág.

A szocialista ideológia monolit társadalmi rendszereknek „adta el lelkét" Kelet-Európában, ezért elvesztette tanulóképességét — vette át Gulyás Gyula (NTI) korábbi előadásának tételét Pásztor Miklós. — Miközben a liberális-konzervatív tradíció a szociális védőháló követelményének és intézményének integrálásával tanult a szocializmus eszmerendszerétől; most úgy tűnik, kiszorítja szocialista vetélytársát még a kelet-európai társadalmak szellemi integrálásának funkciójából is, a szocializmus még az útkeresésig sem jutott el: egyre tarthatatlanabb utóvédállásaiért küzd. A monolitizmus, az, amitől meg kell szabadulni — lehetőleg védelmezőinek sarokbaszorítása, vészreakcióra kényszerítése nélkül —, hogy aztán az ideológiák sokfélesége mellett a többi irányzattól való tanulás útján, az ideológiai iparban kezdetét vehesse ennek az ideológiának egy újjáépítési periódusa.

Ilonszki Gabriella (politikaelméleti tanszék) a fejlett világ új politikai intézményeiről, és ennek kapcsán a részvétel általában vett fogalmáról beszélt. Megkülönböztette a demonstratív, egy politikai rendszerrel való azonosulás ünnepélyes kifejezésére szolgáló részvételt a tudatos értékválasztáson alapuló állampolgári részvételtől. E fogalompár lehetővé tette a részvétel értékkategóriakénti értelmezését; az előbbi típus álintézményeitől való távolmaradás erény, éppúgy, mint az utóbbi intézményrendszerében való részvétel, mivel ez a fajta részvétel csak hiteles, a társadalom tagjai által elfogadott intézmények keretében valósulhat meg.

A fejlett világban a 60-as évek közepétől kezdve a hagyományos politikai intézményekbe (a parlamentbe, a pártokba) vetett bizalom csökkenésének jeleként jelentkeztek a béke, az ökológia értékei mentén azok az új állampolgári részvételi igények, mozgalmak, amelyek mára a politikai rendszerek szerves alkotóelemeivé váltak. Ezek az új közvetlen beleszólási formák a régi intézményekkel való harcuk, a kölcsönös tanulás során a politikai innováció fontos mozgatójává; a társadalmi problémák felszínre kerülésének segítésével pedig a politikai stabilitás egyik feltételévé váltak.

Varsányiné Szabó Mária (politikaelméleti tanszék) a közép-kelet-európai régió félperiferiás helyzetének, az ebből fakadó modernizációs kényszernek, illetve Marx, Lenin, Lukács prognózisainak tükrében radikális reformok sorozataként értelmezte a szocializmust. A jelen válságának magyarázataként ebben a megközelítésben az adódott, hogy egy kreatív kisebbség uralkodóvá válva, külső-belső kényszerek hatására az uralkodásra volt kénytelen a hangsúlyt tenni, ami természetszerűen vezetett el a kreativitás csökkenéséhez, elvesztéséhez. A reform tehát a rendszer jellemzője, aktuális formájának lényege pedig minden bizonnyal az uralmi mozzanatnak, a társadalom átpolitizálásának a visszaszorításában ragadható meg.

K. S.

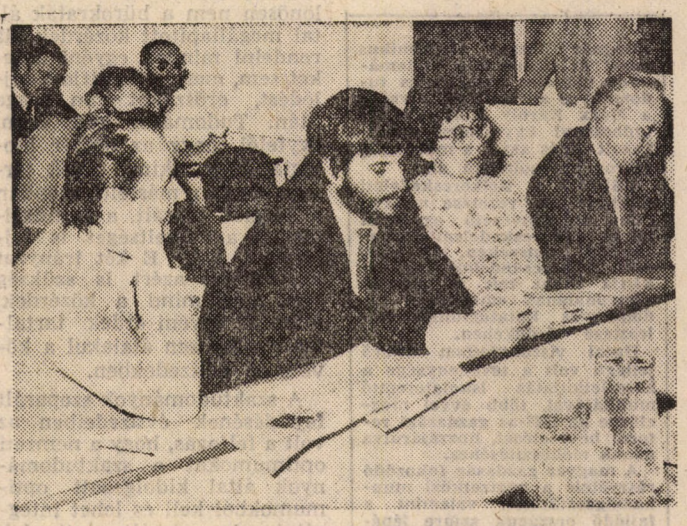

Négyen az előadók közül

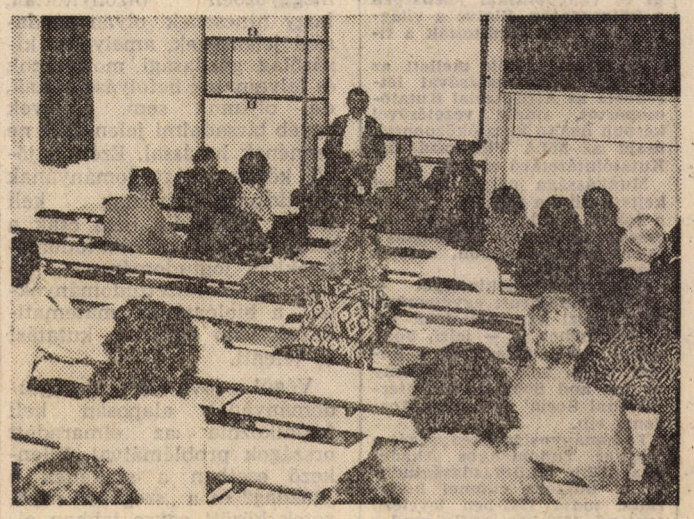

A politikai rendszer és társadalmi élet szekcióban aktuális politikai problémáinkról hangzottak el előadások

A képeket Rózsa Gábor készítette

Javaslat

a kétpártrendszerű kormányzati váltógazdálkodás létrehozására

A következőkben a magyarországi politikai tagoltság intézményesüléseként (a többpártrendszer konkrét formájaként) a kétpártrendszerű kormányzati váltógazdálkodás elméleti koncepcióját ismertetem, illetve bevezetésére teszek javaslatot. Kérem a tisztelt olvasót, hogy nyilvánosan vagy személyes levélben tudassa velem (is) véleményét. 1989 januárjában szeretném véglegesíteni a bírálatok alapján ezt a többpártrendszerű alternatívát, és — amennyiben a Közgazdász szerkesztősége lehetővé teszi — februárban megjelentetni.

A demokratikus szocializmus politikai főhatalmának (kormányzati-államhatalom) demokratizálását és modernizálását óhajtják a reformerők Magyarországon. A gyakorlati kérdés az, hogy *hogyan lehet olyan kormányzati hatalmat kialakítani, amelyben vérontás, erőszak és rendszerválság nélkül meg lehet szabadulni a kormányzati politikai vezetőgarnitúrától.* E tanulmány vitán felüli kiindulópontjának tartja (ezért ebben a szövegben ez axiómaként szerepel), hogy az egypártrendszerű monopolisztikus kormányzati hatalom a szocialista berendezkedést csődbe juttatta, és bár sok mindent el lehet mondani a többpártrendszerű politikai berendezkedésről, mégis úgy gondolom, hogy a kormányzat valamennyi egyéb ismert formája rosszabb nála. *A többpártrendszer melletti hatalommegosztás elvét tehát nem azért választjuk, mert az minden szempontból kiváló és hibátlan, hanem azért, mert az egypártrendszerű politikai monopolhelyzet bizonyosan rossz.*

A demokratikus szocializmus politikai főhatalmának demokratizálása és modernizálása során a következő részfeltételeket kell kielégíteni: a) a szocialista berendezkedés (társadalmi, gazdasági, politikai modell) dinamizálása és stabilizálása; b) a politikai főhatalom megőrzése a rendszer, de nem egy párt számára; c) a kormányzati politikai alternatívák megjelenésének és láthatóvá válásának biztosítása (tehát kormányzati politikai alternativitás biztosítása); d) a kormányzati vezetőgarnitúra politikai leválthatósága; e) a főhatalom egyensúlyának intézményes megteremtése.

Az 1988-as év során Magyarországon megfogalmazódott többpártrendszerű elképzelések közös eleme az, hogy az MSZMP-t továbbra is egy pártnak feltételezik a majdani többpártrendszer létrejötte során. Ebből következik, hogy két markáns álláspont fogalmazódott meg 1988-ban a politikai közéletben.

Az egyik álláspont szerint *teljesen egyenlő feltételekkel létező több párt működése kívánatos Magyarországon.* Ezek között kell valahogy a kormányzati hatalmat szétosztani, ami egy olyan teljesen szabad politikai választási mechanizmust feltételez, amelyben *az MSZMP-nek semmiféle előjoga, privilégiuma nem lenne.* Ez az álláspont a kormányzat részéről teljes elutasításra talál, hiszen az is úgy látja (mint ahogy az alternatív mozgalmakban is úgy tekintenek erre az álláspontra), hogy ez esetben végül is az egyetlen közös pont az MSZMP-n kívüli többi pártban az lenne, hogy egy, az

MSZMP nélküli koalíciót

hozzanak létre. Ezt mind a kormányzatban, mind az alternatív mozgalmakban a szocialista berendezkedés alternatívájaként értelmezik. Számítani lehet tehát arra, hogy *egy ilyen értelmű* többpártrendszer megjelenése Magyarországon egypártrendszerű *politikai-katonai diktatúrához vezetne,* mivel az MSZMP — s nemcsak a vezetése — a rendszer védelmében *biztosan erőszakhoz nyúlna.*

A másik álláspontot az jellemzi, hogy *az MSZMP-nek előjogokat kíván biztosítani* (lásd például: Bihari Mihály, Schlett István) — alkotmányosan és törvényesen. Ez tehát tartalmaz egy olyan követelményt, hogy az MSZMP-nek *vagy a köztársasági elnök kijelölése során, vagy a parlamenti helyek 50 százalékánál nagyobb részesedés biztosítása útján* mindenképpen előjogai legyenek, vagyis hogy monopolhelyzetét váltsa föl egy alkotmányosan és törvényesen is garantált hegemon helyzet. Ez az álláspont már nem vált ki akkora riadalmat a politikai főhatalom képviselőiben, de igen kétséges, hogy *a lakosság és a többi párt elfogadja-e.* A fő hibája ennek az elképzelésnek azonban nem ez. Hanem az, hogy végül is *nem oldja meg a hatalom elosztását, nem oldja meg a kormányzati alternativitás biztosítását,* hiszen egy olyan többpártrendszer, amelyben a kormányzatban úgy vehetnek részt koalíciók, hogy az egyik pártnak biztosítva van a többsége, oda vezet, hogy *a választások eredményének és az erre alapuló politikai felelősségvállalásnak nem lesz súlya a kormányzati munkában.* A parlamenti felelősség biztosítása érdekében *ellen kell tehát állni annak a csábító gondolatnak,* hogy a demokrácia megköveteli a korlátozott és tervezett arányos képviseletet.

Az elérendő célt és a betartandó feltételeket tehát *egy, az előbbiektől eltérő típusú többpártrendszerben* kell keresni. Ez pedig a kétpártrendszerű kormányzati-politikai váltógazdálkodás. A kétpártrendszer lényegében meggátolja más pártok alakítását. Ez így van, ugyanakkor ezt nem kell abszolút értelemben venni. Másrészt *a kettőnél több nagy párt hiánya nem jelenti a politikai hatalom rugalmatlanságát, sőt éppen egy lényegi rugalmasságot biztosít.* (Szerte a világon azt tapasztaljuk, hogy vagy eleve kétpártrendszer van, vagy a többpártrendszerű országokban valamiféle kétpártrendszerű koalíciós szövetségi blokkok kezdenek kialakulni.) A kétpártrendszer lényege az, hogy a két párt folyamatosan önbírálatra kényszerül, hogy *a legyőzött párt feltehetően kénytelen komolyan venni a választási vereséget.* A vereség után tehát célkitűzéseit belülről is meg kell kísérelnie megreformálni, *ez pedig már érinti a politikai programját, és ha kell, ideológiáját is.* Ha esetleg a párt egymás után többször is vereséget szenved, biztos, hogy új eszmék keresésébe fog, és ez éppen az említett rugalmasságot biztosítja. A vereség, illetve ez az útkeresés akkor is elindul a kétpártrendszer vesztes pártjában, ha maga a szavazatveszteség nem volt túl nagy, míg többpártrendszer esetén a kormányzati koalíciókból történő kibukás tíz-húsz százalékos szavazatveszteség esetén is töredékes felelősségérzetet nyújt. *A sokpártrendszer koalíciói esetén tehát nemigen következik be komoly önbírálat.* Ha egy párt csak kevés szavazatot veszít, akkor mind a pártvezérek, mind a szavazók hajlamosak arra, hogy nyugodtan tudomásul vegyék a változást. Úgy vélik, ez a közös politikai játszmához tartozik, hiszen egyik pártnak sem volt élesen körülhatárolva a felelőssége. Egy demokráciának olyan pártokra van szüksége, amelyek ennél érzékenyebbek, s ha lehetséges, szakadatlanul ébrek. Csakis ezen a módon késztethetők önkritikus magatartásra. *A jelenleg működő politikai rendszerekben az önbírálat iránti hajlam választási vereség esetén sokkal szembeszökőbb azokban az országokban, ahol kétpártrendszer van, mint ahol kettőnél több párt működik.* (A kétpártrendszerre vonatkozó gondolataim teljesen készen voltak már, midőn egy kedves ismerősöm felhívta a figyelmemet *Karl Popper* írására, amely a Valóság 1988/8-as számában jelent meg. Az eddigiek kifejtésében ezen írást és megfogalmazásait is kölcsönvettem.)

A magyarországi

kétpártrendszerű kormányzati váltógazdálkodás

konkrét megvalósulása a következő lehetne:

1. Két kormányzóképességgel bíró, teljesen önálló politikai párt létrejötte alapvetően (de nem kizárólag) a jelenlegi MSZMP-ben meglévő politikai orientációkból. Nem valamiféle „x" napon történő politikai bizottsági döntés a kettéosztásról, hanem az MSZMP-ben meglévő áramlatokból való szerves építkezés útján. A két nagy párt parlamenti párt is, de csak ők a kormányzó pártok.

2. A két nagy párt mellett az alkotmányosság keretein belül egyéb (tehát 3., 4., 5.) kis vagy kisebb pártok, illetve pártszerű képződmények is létezhetnek a politikai közéletben, és eljuthatnak egészen a parlamenti képviselő-állításig (illetve a parlamenten belüli képviselői frakció létrehozásáig).

A fenti javaslat a mai magyarországi politikai tagoltságból indul ki, mégpedig a politikai tagoltságnak abból a képéből, amely elsősorban a már meglévő politikai főhatalmon belüli politikai tagoltságot tekinti létezőnek és reálisnak, nem pedig az értelmiségi berkekben felszaporodó látens politikai pártokat. *E javaslat bevallott célja, hogy dinamizálást, dinamizmust vigyen a politikai hatalomgyakorlásba, ugyanakkor olyan politikai szisztémát javasoljon, amely a szocialista berendezkedés alapértékeit nem kérdőjelezheti meg.*

Hogyan működne ez, illetve milyen egyéb intézmények kellenének a kétpártrendszerű politikai váltógazdálkodásban?

1. A kormányzás tehát nem koalíciós jellegű lenne, a kormányban mindig csak egy párt lenne megtalálható: a kormányzó párt megválasztása egy népszavazás típusú döntéssel történne, hat-, illetve hétévente (nem parlamenti választás).

2. A két kormánypárt lehetséges elnevezése és politikai orientációja a mai tapasztalataim alapján a következő lenne:

Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) — a folytonosságot, a hagyományos szocializmusfelfogást valló orientációt jelentené, amely főleg a *mai párt hagyományosan gondolkodó, de változást akaró részéből állna.* Ezen orientáció a szocializmus alapértékei közül *az egyenlőséget helyezné előtérbe,* ennek megfelelően az erősebb állami beavatkozást, *nagy központosított jövedelemelosztást* és az *ere épülő jóléti-gondoskodó programok felvállalását kívánná.*

Magyar Demokratikus Szocializmus Pártja (MDSZP) — a szocializmus modernizálását óhajtó, *a piacgazdaságot teljes egészében felvállaló,* az államszervezeti *beavatkozást csökkentő, az egyenlőséget kevésbé előtérbe helyező,* viszont a konkrét *vállalkozói és egyéb szabadságokat inkább felvállaló párt lenne.* A mai párt újító, reformgondolkodású (ezen belül a kommunista, valamint a szociáldemokrata, szocialista szellemiséget képviselők) orientációjából jöhetne létre alapvetően.

A kétpártrendszer ilyen létrehozása egyrészt *megoldaná a szocializmus eddig nem könnyen összeegyeztethető két alapértékének, az egyenlőségnek és a szabadságnak a dinamizálását,* másrészt megoldaná azt a nagyon sokak által emlegetett problémát, miszerint a mai hatalmi elit önként nem fogja átadni a hatalmát semmilyen koalíciónak. E javaslat szerint erre nem is kerülne sor. Hiszen

a hatalmi elit lecserélése nélkül

is biztosítható lenne a politikai hatalom dinamizálása.

3. A parlamentben az említett két nagy párton kívül több kisebb, elnevezésüket tekintve (tehát a nevükben is szereplően) úgynevezett parlamenti párt is működne. A parlamentben tehát a két nagy párt mellett ezen *kisebb pártok is megtalálhatóak lennének amely lehetővé tenné adott kérdésekben a legkülönfélébb pártegyüttműködéseket a törvényhozásban, az úgynevezett parlamenti koalíciókat.*

4. *A parlamenti választásokat* rövidebb időközönként (pl. *négyévente)* az összes párt részvételével valósítanánk meg. Ennek az lenne a célja és értelme, hogy a kormányzati stabilitás hosszabb ideje se feledtesse a pártokkal a választói politikai hangulat figyelésének, esetleg a politikai program korrekciójának szükségességét. *A parlamenti választások így a politikai barométer funkcióját töltenék be anélkül, hogy közvetlenül a kormány lecserélését igényelnék.* Ezt a négyévente történő parlamenti választási rendszert úgy kell szabályozni, hogy ezek a választások a kormánypárt népszavazás útján történő megválasztását valamilyen módon minden esetben megelőzzék.

5. A fentieknél jóval hosszabb időre (10-12 évre) történne meg *a köztársasági elnök megválasztása — szintén népszavazással.* A köztársasági elnököt vagy a két nagy párt egyetértésével jelölhetnék, vagy a parlamentben lévő összes párt egyetértésével terjesztenék az állampolgárok elé.

6. Természetesen *fontos kérdés a köztársasági elnök, a kormány, és a parlament egymáshoz való viszonya.* Például olyan kérdések eldöntése, mint az, hogy ki vagy mi írhat ki idő előtti választást a kormány vonatkozásában.

7. A megyei, illetve helyi szintek autonómiáját úgy értelmezem, hogy ott valamilyen időrendben saját érvényességi körükön belül kell választást tartani. Ez azt jelenti, hogy *nem lenne automatikus egy adott megyében, hogy a kormányzó párt jelöli ki a megyei polgármestert-tanácselnököt és a végrehajtó bizottság testületét, de a helyi szintre vonatkozóan is az a javaslatom, hogy csak a két nagy párt egyike adhassa a végrehajtó hatalom bázisát.* Természetesen a megyei képviselő testületben szintén valamennyi párt részt vehet.

8. A többpártrendszer (említett formája) esetén (is) *végig kell gondolni a pártoknak a gazdálkodó egységeken belüli létezését.* Gondoljuk végig közösen, hogy *nem lehetne-e az összes politikai pártot kivonni a gazdálkodó egységekből,* és a pártokat *területileg megszervezni.* Ez azt jelentené, hogy a gazdálkodó egységekben a pártok közvetlen jelenléte szervezeti értelemben megszűnne. Ha komolyan gondoljuk a piacgazdaságot, akkor a gazdálkodó egységeken belül valószínűleg csak a gazdasági érdekekkel összefüggő szervezetek működhetnek. Felvetődik (bármilyen többpártrendszer esetén is) az ország külpolitikai kapcsolatainak megváltoztatása. Természetesnek tartom, hogy a köztársasági elnök és a kormányfő, mint állami vezetők minden további nélkül fenn tudják tartani e kapcsolatokat. A két nagy szocialista párt főtitkára, vezető testülete pedig vagy együtt látja el kapcsolattartását a Szovjetunióval és egyéb országokkal, vagy egy idő után tapasztalhatják az állampolgárok és a párttagok, hogy a két nagy kormánypárt egyikét, más-más országokba gyakrabban, illetve ritkábban hívják, mint a másikat. Ez természetes és szükséges következménye a kormányzati-politikai alternativitásnak.

Az átmenet kérdése

A fenti változásokat 1988 végén, 1989 elején nem lehet „bevezetni". *A lényegi döntést azonban az MSZMP vezetésének meg kell hoznia: ez pedig az MSZMP-n belüli platformszabadság biztosítása.* 1989 során tehát el kell távolítani a platformszabadság útjában lévő tiltásokat, reflexeket, szabályokat, s lehetővé kell tenni, hogy a párt KB-ban és a párt legfelsőbb vezetésében a platformok megjelenhessenek, és a párttagság egy, *az összes párttagot magában foglaló pártvita során az 1989-es évben platformok alapján végigvitassa az ország helyzetének és az ország lehetséges jövőjének, a változás alternatíváinak kérdését.* Ez természetes és szerves módon oda vezet, hogy az összes alapszervezetben, az összes pártszervezetben *megtörténik az orientációk elkülönülése,* letisztázása, és *az ingadozók eldönthetik, hogy kilépnek a pártból, valami más pártot választanak, vagy nem lesznek más párt tagjai sem, vagy esetleg a két említett orientáció valamelyike mellé állnak.* A 89-es év végére mind a KB szintjén, mind az ország egészében láthatóvá válhatnak az eltérések, a programok és a zászlóvivők, a vezérek is. Ezután már csak egyszerű szervezeti döntést igényel *1990 elején a két említett párt alakuló kongresszusának a megtartása,* és a szükséges technikai feltételek biztosítása. Ez azt jelenti, hogy *1990 végére* szervezetileg, anyagilag, technikailag (székház) *a két párt elkülönülhet* és az összes szükséges alkotmányos és egyéb jogszabály is elkészülhet.

Az úgynevezett kispártok, a parlamenti pártok létrejöttéhez pedig a jelenlegi formájában lévő egyesületi törvénytervezet már alkalmas jogkeret. 1989 során hagyni kell ezeknek a kispártoknak az országos szerveződését és párttá válását. Nem szabadna ezekbe adminisztratív úton beavatkozni, ugyanakkor az MSZMP-nek, mint jelenlegi kormánypártnak joga és kötelessége a szocialista berendezkedés érdekében a kispártokkal folytatott politikai párbeszéd kezdeményezése — meggyőzésük érdekében.

A két nagy szocialista párt létrehozásához tapasztalatokat szolgáltathat a KISZ 1988. végi, 1989. eleji átalakulása, amely a programkészítés, szervezetépítés, folytonosság és megújulás vitáinak érzelmi és tárgyszerű tanulságait nyújthatja az MSZMP tagsága és vezetése számára.

Sándor Péter
Politikaelméleti tanszék

Cél az információs piac kiépítése

A gazdaságelméleti és gazdaságpolitikai szekcióban hallgathatta a közönség többek között *Hámori Balázs* előadását „A részvénytársaság és az állami tulajdon" címmel.

Az előadó véleménye szerint gazdaságunkban az állami tulajdon döntő hányada miatt ennek dinamizálása a kulcsfeladat. Célunk elérésére manapság legalkalmasabb formának a részvénytársaság látszik, legalábbis mindenfelé ezzel próbálkoznak a gazdaságban. A részvénytársaság nagy előnye ugyanis, hogy időben és térben elválasztja a tőkeáramlást, mintegy felszabadítja a tőkét. Az ilyen formában szervezett vállalat önszabályozó módon képes a gazdasági konjunktúrához és a piac változó terjedelméhez igazodni.

Nagy kérdés azonban, hogy ez a forma valóban behozza-e a gazdaság alanyát a gazdálkodásba. Továbbá az sem lendít sokat előre a dolgokon, ha a költségérzéketlen lomha vállalatok vagy bankok lesznek egymás részvényeinek tulajdonosai.

Emellett a részvénytársaság megfelelő működéséhez feltétlen szükséges a tőkepiac kialakítása. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az ilyen vállalatok inkább csak a nagy tőkeigényű vállalkozásoknál alakulnak ki a szabadpiac keretei között. Vagyis ha a piacgazdaság nálunk is megvalósulna, ebben a piac minden szegmensét egyformán kellene fejleszteni.

Egy másik előadó, *Szabó Katalin* a „Piaci innovációk és piacépítés a 80-as években Magyarországon" című előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy gazdaságunk átalakításában ma már nem a célállapot a kérdés, hanem csak az, hogy juthatunk el oda. Vagyis, hogy hogyan lehet egy alapvetően szabályozókra épülő gazdaságból piaci gazdaságot kialakítani?

Rengeteget beszéltünk már ezekről a kérdésekről, mégis csak igen kis lépések történtek. Piaci verbalizmus alakult ki, a piaci terminológiák túltengésével a valóságos piaci viszonyok csaknem teljes hiánya mellett. A profit mögött ma pl. 80 százalékban szubvenció húzódik meg, a tőke mögött sokszor éppen nem értékesülő érték van — leépítések —, s jó néhány alakuló részvénytársaság csak adósságát alakítja át részvénnyé.

A fő feladat nem is annyira a piacépítés — hiszen a piac lényegét tekintve önszervező-önépítő struktúra —, hanem a fejlődése elől az akadályok elhárítása.

Lényeges momentuma még a piac legújabb fejleményeinek, köztük is az információpiacnak a kiépítése. A mostani vertikális kényszerre épülő struktúrák ellentétesek az információgazdasággal, ebben is a horizontális — vállalatok közötti — kapcsolatok erősítésére lenne szükség.

Összegzésként tehát megállapíthatjuk, hogy feltétlenül a horizontális piaci kapcsolatok kiteljesítése és a vertikális kapcsolatok visszaszorítása lenne kívánatos.

Kalocsai Péter

Jubileumi ajándékok

Jubiláló egyetemünk az elmúlt napokban nemcsak érdekes előadásokkal gazdagodott. A magyar—indiai kapcsolatok 40 éves évfordulója alkalmából Lambah úr, India magyarországi nagykövete értékes angol nyelvű közgazdasági szakkönyveket ajándékozott könyvtárunknak. A könyveket november 18-án délelőtt az egyetemi könyvtár Csizmadia-termében Csáki Csaba rektor vette át.

Az ünnepi ülésszak egyik meghívott vendége a nyugatnémet Siegfried Oppolzer — aki a bambergi egyetem elnöke — egy IBM kompatibilis személyi számítógépet is magával hozott, teljes felszereltséggel. Újdonsült díszdoktorunk, az amerikai Dennis Meadows professzor (University of New Hampshire) pedig — igaz, azzal a kikötéssel hogy csak amerikai diákok használhatják — egy Sharp Z 50 asztali fénymásoló gépet ajándékozott egyetemünknek.

A magyar felsőoktatási intézmények áldatlan anyagi helyzetére gondolva: ezek az ajándékok segítik a képzést, a tanulást.

R.

Pach Zsigmond Pál: Alapvető probléma volt a dogmatikus marxizmus levetkőzése

— Professzor úr az idén kezdte meg 41. oktatási évét egyetemünkön. Az egyetem alapítása előtt néhány éven át középiskolában tanított. Hogyan került az egyetemre, milyen körülmények között látták hozzá a gazdaságtörténet tárgy oktatásának megszervezéséhez?

— A Pázmány Péter Tudományegyetem latin—történelem szakának elvégzése után öt esztendeig középiskolában tanítottam szaktárgyaimat. Már az egyetemi évek alatt érdekeltek a társadalomfejlődés gazdasági vonatkozásai. Nagy hatást gyakorolt rám a *Domanovszky Sándor* szemináriumában végzett munka és *Hajnal Istvántól* is sokat tanultam. *Kautsky* „Marx gazdasági tanai" c. könyve felkeltette érdeklődésemet a marxizmus iránt. Egy egyetemi diákszervezet keretében — meglehetős konspiráció közepette — szemináriumszerűen feldolgoztuk a marxi politikai gazdaságtant az úgynevezett *Schönstein-füzetek* alapján. A felszabadulás után pedig az első marxista szemléletű történelemtankönyvek írásával és néhány szakcikkel tettem szert némi hírnévre. Valószínűleg ezért esett rám a kurátor, *Nagy Tamás* választása: 1948 nyarán megkeresett, és felkért, vállaljam el a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetemen a gazdaságtörténeti tanszék megszervezését és vezetését. Nem volt könnyű feladat. Nagy probléma volt, hogy mit és hogyan tanítsunk. Járatlan úton haladtunk és komoly kutatómunka nélkül lehetetlen lett volna a tanítás is. Megtartottam az előadásokat, s a tanszéki értekezleteken órákon át beszélgettünk és vitáztunk szakmai kérdésekről. E viták nagyon jól kiegészítették és ösztönözték az egyéni kutatómunkát. Tudatosan törekedtem arra is, hogy tehetséges hallgatókat bevonjunk a tanszék munkájába. Már az első években kitűnt kiváló tehetségével és hihetetlen szorgalmával *Berend T. Iván, Ránki György és Szuhay Miklós,* valamint *Földi Tamás.* Figyelemre méltó dolgozataik hamarosan hozzájárultak a tárgy oktatási anyagának kialakításához is. Így néhány év alatt — nagyon sok munkával — sikerült létrehozni egy lendületesen dolgozó szellemi műhelyt. Persze nem voltak mentesek akkori anyagaink bizonyos aránytévesztésektől, egyszerűsítésektől, torzulásoktól, de a tanszék viszonylag gyorsan elindult ezek meghaladása felé, és a hatvanas évek legelejétől kezdve — a társadalomtudományokban Magyarországon az elsők között — nemzetközi elismertségre is szert tettünk. A kis létszámú, de jó színvonalú gazdaságtörténeti tanszék azóta is a nemzetközi tudományos élet élvonalához kapcsolódik.

— 1963-ban elvállalta az egyetem vezetését. Miért váltotta fel kutatói, oktatói munkáját egy politikailag fontos egyetem sok protokollal, szervezéssel járó rektori székével?

— A tanszéki munka mellett 1949 és 1956 között — *Molnár Erik* atyai barátom, mint igazgató mellett — az Akadémia Történettudományi Intézetének helyettes vezetője is voltam, így szereztem némi tapasztalatot a tudománypolitikai irányítás, szervezés területén. Tanszéki kollégáim a tanszék feladatait ekkor már állandó jelenlétem nélkül is jól ellátták, ezért mikor *Háy Lászó* rektor nyugdíjba ké-

szült, szelíd presszió hatására végül is vállaltam a rektori megbízatást.

— Milyen feladatokkal találta magát szembe az egyetem vezetőjeként?

— Az időszak alapvető problémája volt, hogy a dogmatikus marxizmust levetkőzve, kritikusan szembenézve saját korábbi nézeteinkkel, egy igazibb-tudományosabb, valódibb marxista szemléletű oktatási és kutatási intézménnyé tegyük az egyetemet. Ez az egyes tanszékeken eltérő mélységű és eltérő sebességgel induló folyamat volt. Voltak szerkezeti változtatások is, de mindig az volt a véleményem, hogy annál, hogy milyen szervezeti keretek között oktatunk, sokkal fontosabb kérdés az, hogy kik és mit oktatnak. Bevontunk az egyetemi munkába néhány szakembert, akik 1956 után kiszorultak a felsőoktatásból, és a tanszékeken, de az egyetemi tanácsban is rengeteg tananyagvitát és tematikai megbeszélést tartottunk. Így lassan-lassan megváltozott az oktatás tartalma. Szerettem volna, ha az egyetemen az addigiaknál mélyebb és átfogóbb elméleti, tudományos alapokat adunk, s a hallgatók erre építve — részben már munkahelyükön — szerzik meg a speciális és gyakorlati tudást. Ezáltal szélesebb látókörű, kreatívabb közgazdászokat bocsátott volna ki az egyetem. A túlzott ágazati és ágazaton belüli specializáció elkerülése azonban csak részben sikerült. De szélesedett a nyelvi és a matematikai képzés, s akkoriban indult a számítástechnikai oktatás is az egyetemi számítóközpont megszervezésével.

— Milyen volt a kapcsolata az oktatásirányítással, politikai vezetéssel?

— Megértően fogadták törekvéseinket. Arról, amiben nem tudtunk azonnal megállapodni, egyenjogú partnerként tárgyaltak velünk, és általában sikerült közös nevezőre jutnunk.

— Mégis, második rektori periódusának lejárta előtt megvált az egyetemi vezetéstől.

— Igen, 1967-ben, Molnár Erik halála után engem kértek fel a Történettudományi Intézet vezetésére. Erősen kötődtem az egyetemhez, de az intézetben (többek között) az a feladat várt rám, hogy megszervezzem és elindítsam Magyarország története tízkötetes sorozatának munkálatait. A felkérést hosszú vívódás után végül is elfogadtam; másodállásban a tanszéken maradtam (mindmáig), de a rektori széket átadtam *Szabó Kálmánnak,* a gazdaságtörténet tanszékvezetője pedig Berend T. Iván lett. Tehát ez volt az oka annak, hogy az első hároméves rektori periódust csupán egy évvel toldottam meg, nem pedig valami konfliktus. Ez az időszak — 1962-től kezdve — a Kádár-korszak legtermékenyebb, „klasszikus" időszaka volt, amikor az általános életszínvonal-emelkedés közepette a tudomány, a felsőoktatás költségvetési ellátmánya is folyamatosan emelkedett, és mód nyílt arra, hogy a végzős hallgatók közül évről évre számos fiatal tehetséggel bővítsük ki és frissítsük fel az egyetem személyi állományát. Megkezdődött az új gazdasági mechanizmus kidolgozása, és a tudományos életben addig nem tapasztalt nagy mozgásteret hoztak ezek az évek. Az MSZMP KB „Tudománypolitikai irányelvei" — amelyek többéves előkészítés után 1969-ben váltak határozattá — rendkívül progresszíven foglalkoztak a tudományos szabadság kérdésével, kimondva, hogy nincsen tabutéma, és téves tudományos következtetésekért senki nem vonható politikailag felelősségre. Hogy tudományos kérdéseket csak szakmai érvekkel, tudományos vitában lehet eldönteni, és senki sem rendelkezik az igazság monopóliumával, a „rossz" és „jó" címkék osztogatásának jogával.

— Aztán egész másként történt minden.

— Az 1970-es évek első felében nehezebb idők jöttek. A nemzetközi környezet nem kedvezett a magyar reformfolyamatnak, s a változások belső ellenzői sikeres offenzívát hajtottak végre. Akkoriban kezdett elcsúszni a hazai fejlődés egy olyan hibás irányba, amelyből ma igen nehéz visszatalálnunk a számunkra megfelelő útra, és azon most már törés nélkül továbbhaladnunk. Hiszen a nagyon is szükséges demokratizálás és megújító szocialista törekvések mellett fellelhetők a demagógia, a valódi felelősségérzet nélküli politizálás jelenségei.

— Mindkét oldalon...

— Igen, a párt és az állami vezetés egyes cselekedetei, megnyilatkozásai sem nélkülöznek hibákat, de az egyes társadalmi mozgalmak oldaláról is tapasztalok egy túlzottan harsány, előítéletes és elfogult közelítést. Egyik legfájóbb, nehéz problémánkban, a határainkon túli magyarság helyzetének javítására való törekvésekben is tapasztalható ez. Korábban, a kérdést történelmi és elméleti oldalról vizsgálva is az volt a véleményem, hogy a nemzeti-nemzetiségi kérdéshez „kétfrontos érzékenységgel" kell közelítenünk: egyrészt látni kell, hogy ez a kérdés sokkal intenzívebben él korunkban, mint azt a marxizmus klasszikusai vagy akár mi magunk néhány évtizeddel ezelőtt gondoltuk. Másrészt kötelességünk internacionalista szemléleti alapon minden irányból jövő nacionalista megnyilvánulás ellen küzdeni.

— Úgy gondolja, hogy ennek veszélye ma Magyarországon fennáll?

— Ha — egyes szélső esetektől („bőrfejűek") eltekintve — nem is „vegytiszta" formában, de bizony jelentkeznek bizonyos nacionalista tendenciák hazai közgondolkodásunkban. Ezek ellen már csak azért is fel kell lépnünk, mert határainkon túli rossz hiszemű vitapartnereink kihasználhatják ellenünk ezeket. A mostani feszült légkörben — amikor a valóságtól elrugaszkodó támadások érnek bennünket odaátról a történettudomány területén is —, sajnos, kevés esélyt látok arra, hogy rövid időn belül számottevő eredményt érjünk el ebben a kérdésben. Magyarország mostani nehéz helyzetében minden problémának — a nemzeti-nemzetiséginek is — a megoldásához eddigi történelmi utunk kritikus újragondolása, a nemzetközi tendenciák figyelembe vételével adottságainknak megfelelő, sajátos magyar válasz kidolgozása vihet közelebb. Ezért is örültem az egyetem évfordulós ünnepségén *Csáki Csaba* rektor szavainak: „Teljes nyitás a világ tudományos élete felé, de az egyetem marxista szellemiségű marad". Ilyen közelítésre van szükség más területeken is.

Nándorfi Géza

Kritikai észrevételek Gondi József és Mihály Albert tudományos megjegyzéseihez

Komolyan nyugtalanít Gondi József és Mihály Albert a Közgazdászban legutóbb megjelent cikke. Nem azért érzem fontosnak, hogy reagáljak rá, mert a FIDESZ-t akarom megvédeni, hanem azt az érvrendszert tartom veszélyesnek, amit a két szerző alkalmazott.

Először:

Olcsó publicisztikai fogásnak tartom bármely demokratikus eszmerendszer oly módon való lejáratását, hogy a demokratikus ideákat úgy állítják be, mint naiv, utópista nézeteket!

A demokrácia nem a különböző osztályok és rétegek sohasem volt harmóniájára alapoz. Nagyon is tudatában van a köztük levő konfliktusoknak, viszont egy olyan állam kialakítására törekszik, amely megpróbálja e konfliktusokat a minimálisra csökkenteni, illetve megpróbálja megakadályozni, hogy tartósan bármely osztály vagy réteg monopolizálja a hatalmat.

A demokrácia nem a hatalmat akarja megszüntetni, hanem a hatalommal való visszaélést. A demokrácia nem egyenlő az anarchiával!

Másodszor:

Nem tudom milyen alapon lehet egy politikai programot tudománytalannak minősíteni. Csodálom, hogy a társadalomtudományok két művelőjét figyelmeztetni kell arra, hogy a társadalomtudományokban nem beszélhetünk egy általánosan elfogadott paradigmáról, és valamiről csak azért kijelenteni, hogy tudománytalan, mert egy másik eszmerendszer talaján áll, felelőtlenség.

Amúgy is semmitmondónak tartom a tudománytalan jelzővel való dobálózást. Itt Kelet-Európában napjainkig sorra születnek a mélyen „tudományos" és „bölcs" politikai programok — az eredményük közismert.

Harmadszor:

Fentről és lentről a különböző alternatív csoportok programjain a szocializmust kérik számon. Azt a szocializmust, amit a legellentmondóbb módokon definiálnak, a legkülönbözőbb értelemben használnak még a hatalom csúcsain levők is.

Ez pedig mélységesen kiszolgáltatottá teszi mindazokat, akik a hatalom bástyáin kívülre rekedtek, ha elfogadásuknak egy ilyen definiálatlan kritériuma van, ez súlyos visszaélésekhez vezethet!

De ennél még nyugtalanítóbbnak érzem, hogy egy szervezetet nem az alapján bírálnak el, hogy van-e kézzelfogható, határozott elképzelése a jelenlegi válságból való kilábalásra. Értelmetlennek tartom egymástól számon kérni mindenféle távlati definiálatlan célokat, ez alapján teljesen reménytelen bármiféle közeledés a jelenlegi politikai erők között.

Az elkövetkező években a fő kérdés: hogyan lehet megfordítani a fejlett világtól való, immáron több mint egy évtizedes eltávolodásunkat. Erre mind ez ideig minden oldalról hiányoznak a reális alternatívák. Egymást megítélni pedig elsősorban ennek alapján kéne.

Azzal is számot kell vetni, hogy bármiféle minőségi változás súlyos érdekeket sértene, ez pedig azt jelenti, hogy szükség van akár eltérő ideológiai alapokon álló csoportok szövetségére a változást ellenzőkkel szemben.

Viszont abban egyáltalán nem vagyok biztos — éppen az utóbbi hetek eseményei miatt —, hogy a jelenlegi vezetés, ha valóban progressziót akar, akkor feltétlenül csak azokkal járna a legjobban, akik fennhangon készek a szocializmus védelmére.

Világi Balázs

Gólyák és más madarak

Gólyabál. Hát persze. Olyan alkalom, amely évente egyszer megér egy estét. Legalábbis akkor jó, ha megéri. És akkor éri meg, ha jó. Azt hiszem, általános az a vélemény, hogy az utóbbi években ez nem mindig volt teljesen így.

A rendezés joga (több-kevesebb vita után) most is a KISZ-bizottságot illette, de annak elkerülésére, hogy mint sokszor, most is veszteséggel záruljon az est, profi rendezőtársakat kerestek és találtak a Közgáz Diákcentrum gárdája személyében. Bizton állíthatom: az este képén meglátszott, hogy összeszokott társaság irányítja az eseményeket.

Az elsősök például rögtön a belépéskor meglepetés részesei lehettek, a jegyrendszer terjedésének voltak tanúi. A kapunál fagyoskodó instruktorok egy-egy pezsgő- és bóléjegyet nyomtak a kezükbe. A pezsgőjegyért aztán egy perccel később a pezsgős fogadás várta őket.

A hagyományos koreográfia szerint a program az elsősök táncaival kezdődik, s ez most sem volt másképp. Talán csak az okozott némi külön izgalmat, hogy a szereplőgárda csak az utolsó pillanatban állt teljesen össze. Ennek az izgalomnak persze nyoma sem maradt a táncokon. Még kevésbé azon az összkeringőn, ami ezután következett, és ahol többen különböző lelkesedéssel próbálták összekapargatni rég feledett tánctudásukat. A táncok végén pedig igazából megindult az élet.

A már megszokott lehetőségek mellett itt is volt egy újdonság, mégpedig az instruktorok jóvoltából. Az egészséges élet és az alkoholmentesség jelszavával megnyitották a kakaó-bárjukat, ahol valódi habos kakaót lehetett inni kalácscsal. Az ötletet a különlegességnek kijáró lelkesedés fogadta. Hasonlóan nem várt jelenség volt az, hogy a kakóbár gyanútlan közönségén keresztül hatalmas hangfalakat kezdtek el cipelni, és egy újabb kisszínpad kezdett kibontakozni, ahol rövidesen sokaknak ismeretlen arcok láttak hozzá a hangoláshoz. Hasonlóan meglepetésszámban ment, hogy elkezdték osztogatni az elsős ÉV külön erre az alkalomra megjelent lapját, a Palimadárt.

Időközben azonban közeledett az éjfél, amikor a bál fénypontja közelgett: a gólyaeskü. Ezt viszont még megelőzte két nagysikerű tánc, a „HT és környéke" westernprodukciója, valamint az „instruktorok és környéke" foxtrottja. És íme, semmi nem állhat immár az elsősök esküjének útjába. Így aztán, miután megnézték a tanmesét a három jómadárról, aki a nagy egyetemi fának rögtön az egyetemi ágára akart leszállni, sor kerülhetett az esküre, és a hagyományos „Marxmászásra". A frissen felavatott gólyák pedig ismét az instruktorok vendégeként, ezúttal egy-egy bóléra voltak hivatalosak.

Még emelkedettebb hangulatban folytatódhatott tehát a mulatság. Ezekben az órákban már nemcsak a nagyszínpadon játszottak rock and rollt, hanem a zsibongóban a közgázos „Kacsi-rock" zenekar is a húrok közé csapott, hatalmas hangulatot teremtve.

Az elmúlt évek talán legjobb Gólyabáljának volt tehát tanúja mindenki, aki eljött. És sokan jöttek el, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a KDC eddigi legnagyobb létszámú rendezvényére 2817-en váltottak jegyet. Erre az estére pedig 2963 meghívót adtak el. Ez abszolút rekord, és bár nem éri még el a bűvös háromezret, ne legyünk kicsinyesek.

Jó volt, megérte.

Marsi András

Mi van veletek, iparosok?

Még vissza-visszatérő kedves emlékem pár régi iparbál, ahonnan élményekkel feltöltődve lehetett távozni és várni a következő bált.

Több éves hagyományt folytatva idén is „megrendezték" az iparbált. Ez a rendezvény mindig is a karon belüli viták közepette szerveződött. Idén sem lehetett másként — vontam le végzett közgazdászként a következtetést. Erre a szervezés, vagy inkább a szervezetlenség utalt. A kiküldött meghívók csak a napot jelölték meg, pontosabb eligazítást telefonon sem lehetett megtudni sem az egyetemi KISZ-bizottságtól, sem a dékániból. A szervezők által megadott címről, a Kinizsi utcai kollégium L 406-ból sem jött válasz. Eligazítást tartalmazó, vagy programot ismertető táblát hiába kerestem a bál színhelyén, a Kinizsi utcai épületben is. Így érthető a meglehetősen vontatott kezdés.

Szakítva a hagyományokkal, nem volt köszöntőbeszéd a dékán részéről, nem avattuk fel az új iparos évfolyamot (egyébként az utolsó iparos évfolyamról van szó), a most végzősök nevében sem búcsúzott senki. Hiányzott egypár, mindenki által ismert oktatói karakter, vagy diákviselkedésmód, kifigurázása.

Ennyire ne lennének közös élményeink? Ennyire ne lenne egymásnak mondanivalónk? A szervezők meg sem próbálták irányítani az eseményeket, semmi olyan programot sem szerveztek, ami összefogta volna a társaságot, holott e nélkül nem bál az iparbál. Ilyen helyzetben szinte zaklatásszámba ment, amikor a tombolát áruló lányok megkerestek, s vételre agitáltak. Hiányoztak az egyetem oktatói is, akik az egyes évfolyamok között közvetítők lehettek volna. Sajnos a dékán és pár lelkes fiatal, vagy kevésbé fiatal oktató kivételével nemigen voltak ott. Vajon nem sikerült őket megnyerni, vagy a kapkodva szervezés miatt nem tudtak eljönni?

A hely kiválasztása sem volt szerencsés. Már többször bebizonyosodott, hogy a Kinizsi utcai oktatási épület nem a legjobb az ilyen rendezvényekre. Ehhez járul még az is, hogy olyan hideg volt az egész épületben, hogy mindenki pulóverben maradt, s volt, aki a kabátját sem vette le. Ily módon sötétben — a világítást pár gyertya jelentette mindössze — kabátban-pulóverben ült ki-ki a szűkreszabott helyén, ahol még mozgásra is alig volt lehetőség, nem lehetett végigmenve pár szót váltani az ismerősökkel. Jobbára szűkebb beszélgető csoportok alakultak.

Senki sem érezte magáénak ezt a rendezvényt, ami valójában nem volt más, mint gyertyafény melletti beszélgetés a régi ismerősökkel. Rögtön adódik a kérdés: kell ehhez iparbál?

Lehet, hogy mielőtt az egyetemi reform során végleg megszűnne az ipar-kar, szellemében, hangulatában már nem létezik? Sajnálom a jelenlegi iparos hallgatókat, ők nem tudják meg milyen is egy valódi iparbál, nem érezhetik büszkén magukat a közösség tagjának. S aki a végzettek közül kiábrándult, talán többé figyelemre sem méltatja majd az egyetemről jövő invitáló leveleket, meghívásokat.

Gerlei Zoltán

Bizalmatlansági indítvány

November 10-én az ifjúsági parlament megszavazta, hogy egyetemünk is csatlakozzon a szegedi felhíváshoz és az ország többi felsőoktatási intézményéhez hasonlóan nov. 23-án és 24-én demonstrációval adjon nyomatékot a felsőoktatás reformjára vonatkozó követeléseinek.

A HT, a hallgatók érdekeinek képviseletére alakult szervezet nem vállalta fel a demonstráció megszervezését. Az, hogyha több nem is, de a nov. 23-i nagygyűlés végül mégis létrejöhetett jórészt néhány lelkes nem HT-tag szervezőmunkájának eredménye. Az a tény — hogy a HT nem vállalta annak a szolidáris demonstrációnak a megszervezését, mely azt célozta, hogy a felsőoktatás hallgatói-dolgozói közösen hívják fel a társadalom figyelmét a szféra súlyos gondjaira és annak katasztrofális következményeire, ha a jelen tendenciák tovább folytatódnak — vezetett arra, hogy a HT ellen bizalmatlansági indítványt kezdeményezzek. Ez azonban nem csak és nem elsősorban a jelenlegi testülettel, hanem a HT-vel, mint a hallgatói érdekképviselet mostani rendszerével szemben bizalmatlansági indítvány.

Az, hogy olyan megtörténhet, hogy egy érdekképviseleti szerv egy adott ügyben nem vállalja annak a közösségnek az érdeképviseletét, amely őt megválasztotta már önmagában is abszurd helyzet, és arra mutat, hogy a közösség és érdekképviseleti szerve között meglazult a kapcsolat. Ez azonban már távolabbra mutat és felveti a legitimáció kérdését is. Egy érdekképviseleti szerv ugyanis legitim, ha a) tagjait az a közösség választja és rendelkezik visszahívásáról, melyet képvisel: b) az adott ügyekben olyan álláspontot képvisel, melyet a közösség előzetes vita, tárgyalás után elfogadott, kialakított és annak képviseletével a szervezet megbízta; c) rendszeresen beszámol munkájáról. A HT tevékenysége a legitimitás szempontjából a b) pontban leírtak miatt sántít. Hiányosak és nem működnek ugyanis hatékonyan azok a csatornák, melyek arra hivatottak, hogy a hallgatóság a nagy horderejű, egész egyetemet érintő kérdésekben állást foglaljon és álláspontjának az egyetemi tanácsban való képviseletével a HT-t megbízza. Ehhez a rendelkezésre álló fórum, az IP jelenlegi formájában nem megfelelő. Félévente ugyanis csak egyszer ülésezik, így lehetetlen az év közben sűrűbben jelentkező, egész hallgatóságot érintő kérdésekben a diákság véleményének megismerése, ami a HT számára elengedhetetlenül szükséges volna a hatékony és jogosult érdekképviseletehez. Nem beszélve arról, hogy a félév alatt felhalmozódó problémák mennyisége a róluk folytatandó érdemi vität is lehetetlenné teszi. Véleményem szerint tehát feltétlenül szükséges lenne egy hatékonyabb, a hallgatóság véleményét megalapozottan tükröző érdekképviseleti rendszer létrehozására. Egy — más egyetemeken már bevált — forma például, hogy a kérdéseket először a kari fórumokon vitatják meg és a kar saját döntéseinek képviseletére, végrehajtására néhány fős operatív (végrehajtó) bizottságot választ meg. A kari szintű operatív bizottságok pedig maguk közül 1—2 főt küldenek az összegyetemi érdekképviseleti szervbe. Ez a testület képviseli azután a diákokat az egyetemi tanácsban. Ennek a rendszernek két előnye van. Egyrészt az érdekképviseleti szerv legitim, másrészt tagjai nem kényszerülnek felesleges kockázatvállalásra, képviselt álláspontjuk ugyanis soha sem egy szűk kör, hanem a mögöttük álló közösség véleménye. Természetesen más módszer is kínálkozik, ez csak egy lehetséges példa a hasonló körülmények között már bevált, hatékony érdekképviseletre.

Visszatérve a HT-hez, az ismert mondás helyzetünkhöz való igazításával azt mondhatom, hogy minden közösségnek olyan érdekképviseleti szerv jut, amelyet megérdemel. Vagyis nem elég az érdekképviselet hatékonyabb formáit kialakítani. Ahhoz, hogy az új forma valóban eredményesen működjön, szükség van a hallgatók, vagyis a mi saját — mainál sokkal aktívabb — közéleti tevékenységünkre.

Barta Csaba

Válaszok

A fenti cikkben sok tárgyi tévedés van, de egy dolgot mi is érzünk: meglazult a kapcsolat a HT és a választói között. (Ez részben hallgatói érdektelenségnek is köszönhető.) Ezért tervezünk egy olyan fórumot, ahol megbeszéljük, értékeljük a HT eddigi működését „kérdezz-felelek" formában A fórumot még ebben a félévben megtartjuk, így kérünk minden érdeklődőt, figyelje a plakátot. A cikk címével kapcsolatban egyébként a következőt válaszolhatjuk. Két jogi mód van arra, hogy a HT-t menet közben leváltsák, visszahívják. Az egyik, hogy új ifjúsági parlamentet hívjon össze a rektor. Ezt akkor köteles megtenni, ha 200 hallgató beadványban kéri. A másik, hogy a mostani IP-t „meghosszabbítják" és a 213 fő közül, aki az IP-re jelentkezett, 107 írásban jelzi, hogy megvonja bizalmát a HT-tól. Mind a kettőre van mód, de jelezzük, hogy márciusban új HT-választás lesz.

HT

Botrány a Dunaparty Klubban

A legutóbbi egyetemi vezetőségi ülésen elhangzott, hogy a Dunaparty klub szombat esti rendezvényén minősíthetetlen magatartású egyének miatt ki kellett hívni a rendőrséget. Ez pedig már nem az első eset, hogy panasz merül fel a klub rendezvényeivel szemben. A rektor az ügy miatt figyelmeztette a klub vezetőjét.

A történtekről kérdezem Végvári Attilát a Dunaparty klub vezetőjét.

— *Mi történt szombat este, amiért végül is ki kellett hívni a rendőrséget?*

— Az a bizonyos rendőrségi eset, ami annyi port kavart, röviden a következő volt. Egyik ittas vendégünket távozásra szólítottuk fel (általában igyekszünk elkerülni a magas szeszesital árakkal, hogy lerészegedjenek a résztvevők, de sokszor ez hiábavaló igyekezet, hiszen a büfében muszáj alkoholt árulnunk), mire azt válaszolta, ő pedig innen el nem megy, ha csak erőszakkal ki nem dobják. A főrendező többszöri felszólítása ellenére sem volt hajlandó elhagyni az épületet, sőt a barátai (kb. 4-5 srác) közrefogták a főrendezőt, amolyan csetepaté kezdődött. Erre már ott termettek a mi embereink is (nálunk ugyanis egy jól kiépített hattagú kidobógárda működik, ennek köszönhetően az eddigi rendezvényeinken még nem történt komolyabb rendbontás). Végül is sikerült rendre inteni a fiúkat. Vendégünk, miután ismételten megkértük, hogy távozzon, követelte, hogy hívjuk ki a rendőrséget. Mivel ez jogában áll, teljesítettük kérését. Hamarosan megjelent egy rendőr, aki végül is eltávolította az illetőt. A karhatalom képviselője még elmenőben megjegyezte: Fiúk, aztán, ha máskor hasonló dolog történik, ne minket hívjatok, inkább intézzétek el ti magatok az ügyet. Hiszen az ilyen megérdemli, hogy móresre tanítsák. Röviden ennyi volt a „nagy eset", ami itt a klubban megesett.

★

Végül is, azt hiszem, ez bármelyik klubban megtörténhetett volna. Hiszen bármennyire is törekszik egy klub arra, hogy kulturált szórakozási lehetőséget biztosítson vendégeinek, elkerülhetetlen, hogy rendbontó alakok ne keveredjenek közéjük. Főleg akkor, ha a klub a széles rétegek szórakozóhelye kíván lenni, mint ahogy érvényes ez a Dunaparty esetében is.

durst

Történelmi konferencia 1956-ról

A Széchenyi István Szakkollégium és a Társadalomtudományi Klub az 1956-os eseményekről rendez történelmi konferenciát, amely 1988. december 3-án és 4-én lesz az egyetem II. előadójában 9,30-as kezdettel.

A konferencia előadói:

December 3. 9.30: *Litván György:* A Nagy Imre csoportról, *Hegedűs András:* Az MDP-n belüli irányzatok, *Hegedűs B. András:* A Petőfi-kör, *Varga László:* A történések kronológiája, *Bilecz Endre:* Bibó '56-ban, *Csurka István:* Egy író emlékezik, *Balogh Sándor és Vásárhelyi Miklós* hozzászólása.

December 4-én. 9.30: *M. Kiss Sándor:* Az ÁVH törvénysértései, *Pető Iván:* Gazdasági áttekintés, *Magyar Bálint:* '56 falun, *Rácz Sándor:* Az '56-os munkástanácsok megítélése, *Mécs Imre:* Felelősségre vonások '56 után, *Szabó Miklós:* Eszmei áttekintés.

Mindenkit szeretettel várunk!

A TDDSZ a béremelésekről

A Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének MKKE helyi csoportja november 15-én tartotta legutóbbi ülését. Ennek aktualitását a TDDSZ december 17—18-án esedékes küldöttgyűlése adta. Az ülés résztvevői tehát többnyire *a TDDSZ tervezett programjához és alapszabályzatához fűztek kiegészítéseket.* A hozzászólások főként *az egyetemi autonómiára, a diákoknak kidolgozandó hitelrendszer módozataira, a költségvetési arányok megváltoztatására, eddigi gyakorlatának felülvizsgálatára vonatkoztak.*

Különösen élénken foglalkoztatta a TDDSZ-tagokat a felsőoktatási dolgozók esedékes *béremelésének mértéke.* A jelenlévők végül is abban egyeztek meg, hogy *a jelenlegi fizetések minimum húszszázalékos emelését* és később az inflációs rátához igazítását lehet elfogadni kiindulási alapnak. *Ha ennél kisebb* mértékű lenne a béremelés, *akkor ez ellen a TDDSZ-csoport tiltakozni fog,* és figyelmeztető lépéseket tervez.

A tudósszakszervezet szervezeti szabályzattervezetével kapcsolatban *vita alakult ki* azon, hogy a TDDSZ választmánya korporatív alapon felépülő, *közvetlenül delegált tagokból álló testület, vagy* pedig *önálló döntési joggal rendelkező, országos képviseleti jellegű szervezet legyen-e;* illetve e két szempontot *hogyan lehetne összeegyeztetni.*

Az ülésen *megválasztották* egyetemünk TDDSZ-szervezetének *küldötteit* is. Ezek a következők: *Czakó Ágnes* (szociológia tanszék), *Csillag Tamás* (vállalatgazdaságtan tanszék), *Ring Éva* (Közép- és Kelet-európai Akadémiai Kutatási Központ), *Mosolygó Zsuzsa* (pg tanszék); a filozófia, illetve politikaelméleti tanszék közös képviselőjének személye még nem ismert. A decemberi küldöttgyűlésen egyébként — *országos választmányi tagként, szavazati jog nélkül — Pécsi Vera* (gazdaságtörténet tanszék) és *Bácskai Vera* (Közép- és Kelet-európai Kut. Közp.) *is részt vesz.*

Végezetül döntés született arról, hogy a TDDSZ-alapszervezet *elvi észrevételeket dolgoz ki az egyetem szervezet- és képzéskorszerűsítési programjának összehangolására vonatkozó javaslattal kapcsolatban.*

Toborzó

a 30. téli társadalomkutató terepgyakorlatra, melynek időpontja 1989. február 1—12-ig. Érdeklődni és jelentkezni lehet a közművelődési bizottságon december 10-ig.

Felhívás a Nyilvánosság Klub közgazdasági szekciójának megalakítására

TISZTELT KLUBTAG! TISZTELT KOLLÉGA!

Az 1988. október 29-én megalakult Nyilvánosság Klub javarészt a tömegkommunikációban dolgozók szervezésében és aktív részvételével jött létre. A klubban azonban szép számmal vannak társadalomtudósok, közgazdászok. Minket valószínűleg nemcsak az újságírók iránti szolidaritás, a valós tájékoztatás és a szabad véleménynyilvánítás minden értelmiséget jellemző igénye vonzottak, hanem mindennapi munkánk keserű tapasztalatai és ez irányú kutatásaink eredményei is egyértelművé tették:

Széles nyilvánosság nélkül elképzelhetetlen a gazdaság válságból való kilábalása, a magyar társadalom felemelkedése!

Nyilvánosságot igényel munkánk: a gazdaságra, társadalomra vonatkozó adatok, a gondolatok szabad közlése és kritikája nélkül csak nagyon szűk területű vagy csak áltudomány művelhető. Nyilvánosságot követelnek a megfogalmazott gazdasági reformok is: a gazdasági szereplőkre és folyamatokra vonatkozó információk visszatartásával, az állam, a költségvetés ellenőrizhetetlenségével nem működhet hatékonyan a piacgazdaság, és nem építhető ki ezzel párhuzamosan a megfelelő szociális biztonság.

A szerény léptékű tudományos diákköri dolgozóktól a mozgalommá szélesedő „Fordulat és reform" tanulmányig számos helyen és formában megfogalmazódtak ezek a gondolatok. Érvényt szerezni azonban csak korlátozottan sikerült.

A Nyilvánosság Klub keretet biztosíthat hogy saját területünkön, saját eszközeinkkel próbáljunk a nyilvánosságért tenni. Ezért, valamint az egész klub működésének hatékonyabbá tétele miatt szeretnénk a Nyilvánosság Klub közgazdasági szekcióját létrehozni.

ELKÉPZELÉSÜNK, hogy a szekció a klub szervezeti szabályzatával, a többi taggal, csoporttal és a vezetőséggel összhangban működjön. Célja a korlátozott nyilvánosságból fakadó közgazdászokat érintő problémák összegyűjtése, lehetséges megoldásaik megkeresése, illetve a teljes nyilvánosságért munkálkodni a gazdaság területén. Tagja bárki lehet, aki a Nyilvánosság Klub tagja.

A szekció **lehetséges tevékenységi területei** (jelenlegi elgondolásaink szerint):

— A nem tudományos és minőségi szempontok alapján letiltott tanulmányok, könyvek stb. összegyűjtése és nyilvánosságra kerülésük megszervezése.

— Erőfeszítéseket tenni a könyvtárakban, hivatalokban stb. zárolt közérdekű információk, adatok felülvizsgálatáért és szabad hozzáférhetőségükért.

— Szponzorok útján olyan gazdasági témájú kutatások szervezése (pályázatok kiírása, egyetemi csoportok szervezése stb.), amelyek politikai és egyéb korlátok miatt eddig kevéssé feltártak.

— Támogatni és menedzselni azokat a vizsgálatokat, amelyek a tömegkommunikáció gazdasági vonatkozásaival, ezek szükséges átalakításával, reformjával foglalkoznak.

Természetesen minden egyéb a klub és a szekció által felvállalható ötletet és tevékenységet támogathatna a szekció.

A konkrét szervezeti felépítést, működést jó lenne közösen kialakítani, megjavítani. Ehhez és minden egyéb a közgazdasági szekció megalakulását segítő tanácsot, ötletet valamint minden érdeklődő klubtagot szívesen várunk.

A szervezők nevében tisztelettel:

Dénes Ferenc,
MKKE vállalatgazdaságtan tanszék
Budapest, Veres Pálné u. 36. 1053
187-037.

FIDESZ-kongresszus

(Folytatás az 1. oldalról)

Vasárnap, 20-án, *a MIOT-hoz* (Magyar Ifjúság Országos Tanácsa) *való csatlakozás, illetve nem csatlakozás megvitatásával kezdtük a napot. Stumpf István,* a MIOT előkészítő bizottságának elnöke *számolt be a szervezet céljairól, amit élénk vita követett.*

Kompromisszumos megoldást alkalmazva, *a FIDESZ kívánatosnak ítélte az ún. MIOT munkájában való részvételt, két kikötéssel.* Csak akkor elfogadható számunkra a terv, *ha nem egy ifjúsági csúcsszerv lesz belőle, hanem az ifjúsági szervezetek kerekasztala,* fóruma, és ha ennek megfelelően *megváltoztatja a nevét.* (Javaslatunk szerint *Ifjúsági Szövetségek Fórumára.*) E kikötések azért szükségesek, mert ez a létrejövő fórum közel sem fogja az egész magyar ifjúságot képviselni, másrészt *a lazább kötődés csökkenti annak a veszélyét, hogy a KISZ befolyást gyakoroljon a FIDESZ-re.* A délelőtt folyamán szoros versenyben, halom jelölt közül kapott *Szécsényi Mihály megbízást a FIDESZ Hírek főszerkesztői posztjának betöltésére.* (Egyébként a kongresszusra jelent meg a *FIDESZ Hírek harmadik száma,* ami mostanra már *komoly, magas színvonalú újsággá vált.*)

Ezek után egy paraszt bácsika emelkedett szólásra, aki vendégként, a maga egyszerű módján elmondta, mennyire tetszenek neki és falubelijeinek a FIDESZ elképzelései, s hogyha rajtuk múlna, ezeket tennék meg az egész ország programjává. Az egész kongresszus során talán a legnagyobb tapsot kapta, s ezek után természetesen igen nagy népszerűségnek örvendett körünkben, amiért így táplálta önbizalmunkat.

Az előző éjszaka gyors munkával *összeszerkesztett programtervet* vasárnapra minden FIDESZ-tag kézhez kapta a kisebb kiigazításokkal, *kevés vita után elfogadtuk a FIDESZ első programnyilatkozatát.*

Ebben kifejezésre juttattuk, hogy *fő törekvésünk a parlamenti demokrácia és a piacgazdaság megteremtése, s többek között olyan politika kikényszerítése, amely megszünteti a fiatalok kilátástalan helyzetét. Valljuk, hogy a demokratikus gondolkodású és szervezett társadalom a leghatékonyabb fegyver a hatalom hibás, önérdekű politikájával szemben.*

Az egész programot egy vagy több (Hitel, HVG, Kapu, Beszélő) országos lapban szeretnénk közzétenni. *Abban is sikerült dűlőre jutni, hogy a részletesebb, egy-egy területet felölelő programrészeket* — politikai intézményrendszer reformja, önkormányzat, oktatási rendszer reformja, gazdaságpolitika — *az egyes munkacsoportok előterjesztése alapján havonként, a Jurta Színházban találkozva fogjuk megvitatni.* Rögtön az első, *a gazdaságpolitikai javaslat megvitatása, december 2-án várható.*

A kongresszus végére maradt a *13-tagú választmány 7, a kongresszus által megbízott tagjának a megválasztása,* akik a kapott szavazatok sorrendjében a következők lettek: *Fodor Gábor, Deutsch Tamás, Rockenbauer Zoltán, Orbán Viktor, Molnár Péter, Kövér László és Hegedűs István.* Összegezve, legfőbb eredményünk, hogy megszületett a program, amellyel egy, a fiatalok talán nem jelentéktelen csoportja mondott véleményt arról, hogyan képzeli, szeretné elképzelni életét a XX. század végén, Európa közepén. A Fiatal Demokraták Szövetsége ezzel a független szervezetek közül a legnagyobb lépést tette meg a pontos önmeghatározás felé.

Fodor Gábor—Kalocsai Péter

Az UDSZ szándéknyilatkozata

Mi, a KISZ felsőoktatási rétegértekezlete, az országos KISZ-titkári értekezlet alábbi résztvevői kezdeményezzük az

„Unio a Demokratikus Szocializmusért"

(UDSZ) létrehozását. (A név a viták során még változhat.)

A felsőoktatási KISZ-ben az elmúlt hónapokban folytatódott viták során világossá vált: *a megújító szándék tartós eredményeket csak egy új szervezet megalakításával hozhat.* A KISZ-t politikai előzményünknek tartjuk. *Örökségéből vállaljuk, mindazt,* ami a fiatalok érdekvédelmét, a magyar reform előrejutását szolgálta. („Jövőnk a tét", ef-LAPOK, Célok, plurális hallgatói közélet szorgalmazása, egyharmados hallgatói képviselet, stb.)

— **TAGADJUK** azonban a szervezet bürokratikus módszereit és számonkérési rendszerét, direkt pártirányítását és az apparátusok hatalmát.

CÉLUNK egy olyan Magyarország megteremtéséhez való hozzájárulás, amely: demokratikus jogállam, ahol ténylegesen érvényesülnek az emberi jogok; a közösségi tulajdon meghatározó arányára épülő, teljesítményelvű piacgazdasággal rendelkezik; az egyén szabad fejlődését lehetővé teszi; esélyegyenlőséget teremt polgárainak; a társadalmi igazságosságot érvényre juttatja; a tudást valódi értékként becsüli; a fiatalokra építő, jövőorientált társadalompolitikát folytat; törekszik a testi, szellemi és szociális jólét magasabb szintű megvalósítására.

Mi ezeket tartjuk a szocializmus legfontosabb kritériumainak. Ennek megteremtéséért, szűkebb és tágabb környezetünk átformálásáért minden politikai eszközzel küzdünk. Mindannyiunk létérdeke, hogy a következő években átfogó, radikális társadalmi, gazdasági reformok menjenek végbe.

AZ UNIÓ MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVE:

Demokratikus, az önkéntességen alapuló együttműködés, az egyén és a kisebbségek véleményének tiszteletben tartása. Ennek megfelelően értéknek tartjuk saját szövetségünkön belül is a sokszínűséget. *Az Unióba hívjuk a platformunkat elfogadó, de önállóan szerveződő közösségeket.* A konkrét szerveződési formát úgy kell megvalósítani, hogy maradéktalanul megfeleljen tagjaink, csoportjaink szándékainak. *Nem szétverni akarjuk ma működő egységeinket, hanem éppen megerősíteni, igazi politikai erővé, közösséggé alakítani át a szervezetet.* Tagjaink alakítsák az „UDSZ" felépítését, programját, akcióit, arculatát, működési rendjét.

Stratégiai szövetséget ajánlunk a megújuló MSZMP-nek, e szövetség tartalmát — autonómiánkat megőrizve — újra és újra közösen határozzuk meg. Fontos feladatunknak tartjuk részvételünket az MSZMP megújításában, melynek fő elemei a pártdemokrácia fejlődése és a frakciószabadság biztosítása. Szándékaink szerint — nagyfokú autonómiával rendelkező tagszervezetként — csatlakozni kívánunk a KISZ országos útódszövetségéhez. Más politikai szervezetekkel, csoportokkal kapcsolatainkat az érték- és érdekközösségre alapozva építjük. Ez alapján kötünk szövetségeket, működünk együtt, ennek hiányában vitatkozunk, vállaljuk a konfliktusokat.

Uniónk nyitott valamennyi, a platformunkban megfogalmazott politikai és világnézeti értékeinket elfogadó fiatal számára. *Politikai bázisunknak* elsősorban az egyetem-főiskolai hallgatókat, fiatal oktatókat, dolgozókat, valamint a középiskolások és értelmiség különböző csoportjait kívánjuk megnyerni.

Várjuk minden politikai platformunkat elfogadó fiatal csatlakozását. Alakítsuk meg helyi és országos szervezeteinket, dolgozzuk ki programjainkat, kezdeményezzünk konkrét politikai akciókat!

UNIVERSITAS

A folyó munkákon kívül már most felhívjuk a figyelmedet egy munkára, amely TÖBB, mint egyszerű pénzkeresés: Jövő év január 9—március 20. között a KSH-SZÜV-vel közösen magánszemélyek részére számítógépes adóbevallás-készítési szolgáltatást nyújtunk. Ez kiváló alkalom az szja gyakorlati elsajátítására, számítógépes ismeretek szerzésére, TDK vagy diploma írására és SZAKMAI GYAKORLAT letöltésére.

Rendkívüli lehetőség: Szakmaizhatsz és értelmes munkát végezhetsz jó pénzért!!

Figyelem: Már most jelentkezz a SZÜV-munkára, hogy számíthassunk rád! (A munkában résztvevőket a jelentkezés sorrendjében jelöljük ki.)

Aktuális munkák!

	Műszak	Jelentkezés
1. fizikai		
— Kossuth Ny.	de., du., éj., hétv.	Pesti Imre 664-855/201. szoba
— M. Posztógyár	de., du., éj., hétv.	Turi László 147-975
— Egyetemi Ny.	du.	Péter János 384-766/503. szoba
— Szeszipari V.	du.	Péter János 384-766/503. szoba
— Fonó-szövőgy.	du., éj.	Csáki Sándor 384-766/501. szoba
— Unigalván gm.	du.	Babics Egon 384-766/214. szoba
— Újpesti Cérnagy.	du., éj., hétvége	Michl Ferenc 298-600 (nappal) 385-477 (este)
— Kopint—Datorg	de., du., (leltározás)	Pál Szabó András 384-766/317. szoba
— Masterfil Lőrinci Gy.	de., du., éjszaka	Hoffmann József 129-070/71 mellék
2. adminisztratív		
— Csavaripari Váll.,	de., du.	Kelemen Gabriella 329-279
— Autóker	de., du.	Vass Lucia UNIVERSITAS i.
— Magyar Kábel	de., du.	Nagy Zsuzsa 567-565/25 sz.
— Coop-Ker.	de., du.	Bajcziné Horváth Irma 173-033/L. 411. szoba
— Skála Bp.	de., du., hétvége	Bejcziné Horváth Irma 173-033/L. 411. szoba
— ELMÜ bérelsz.	de., du.	Pál Erika UNIVERSITAS i.
— ELMÜ számvitel		Avató Judit 200-139
— HALÉRT	de., du.	Kő Attila 173-033/L. 107.

Órabéres munkáinknál az órabér minden esetben több mint 49.99 forint!

FIGYELD AZ UNIVERSITAS-HÍREKET, ÉS KERESS BENNÜNKET, HOGY KERESHESS!

Címünk: Kinizsi utcai oktatási épület (IX. Kinizsi u. 1—7.) I. emelet 160. szoba.

Telefon: 170-233/150. mellék és 176-426.

Universitas — a Gólyabál hivatalos szponzora.

Veszélyben az értelmiségivé válás?!

A Közművelődési Bizottság és a Széchenyi Szakkollégium tagjaként úgy tapasztalom, az előző évekhez képest jelentősen megcsappant az elsősök közművelődés iránti érdeklődése. Míg az elmúlt időszakban a klubok látogatóinak, az egyetemi órákon kívüli előadások hallgatóinak jó részét ők alkották, addig az idén, a reform nyomán nem jut idejük ilyesmire. Ez a helyzet a második évben, az egyetemi ágra való kerülésért folyó hajtás miatt csak rosszabbodhat.

Nem vagyok abban a helyzetben, hogy a képzési reform (gyermek)betegségeinek szakszerű kritikáját adjam, nem is ez a szándékom. Csak a figyelmét szeretném fölhívni a Közművelődési Bizottságnak, a Hallgatói Tudományos Tanácsnak, a Hallgatói Tagozatnak, a kluboknak, a szakkollégiumoknak, egyszóval a hallgatói öntevékenység fórumainak a megváltozott körülményekre: ezután sokkal többet kell tenniük az új egyetemisták bevonásáért az egyetemi közéletbe, a kulturális és szakmai közművelődésbe.

Ugyanakkor szeretném felhívni az egyetem vezetésének figyelmét is arra, hogy ha a képzés teljesen leköti a diákok idejét, akkor vagy be kell építeni abba valamilyen formában az olyan egyetemünkön kívül dolgozó közgazdászok (Kornai János, Bródy András, Lengyel László, Antal László) előadásait, akiknek a megismerése fontos-elengedhetetlen egy közgazdász-értelmiségi számára; vagy az óraterhelés módosításával teret, időt kell biztosítani arra, hogy ezeket a személyiségeket öntevékeny formában elérhessék a diákok. Elengedhetetlen az is, hogy a leterhelt, könyvek utáni futkosásra képtelen diákok az egyetem könyvtárában hozzáférhessenek a szakmai és világlátásuk, európai gondolkodásmódjuk kialakulásához nélkülözhetetlen, de eddig csak szűk körben elérhető művekhez. Így például a külföldi magyar irodalomhoz, a párizsi Magyar Füzetekhez, Faludy György könyvéhez és más, eddig szamizdatnak minősülő kiadványokhoz.

Remélem, hogy a hallgatói öntevékenység és az egyetem ezután is jól kiegészítik egymást, mindkét fél alkalmazkodik a változást követelő új helyzethez.

Foltányi Árpád

Vendégünk: az USA nagykövete

Mark Palmer, az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete tart előadást december 7-én, szerdán 19 órai kezdettel a Rajk László Szakkollégiumban (Makarenko u. 20.). Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Az előadáshoz szinkrontolmácsot biztosítunk.

Rajk László Szakkollégium

Három kiállítás

Az egyetemi jubileumi ünnepségek keretében három kiállítás nyílt az egyetemen Közvetlenül a megnyitó után *Iván M. C. S. Elsmark* úr, az ILO Publikációs Szolgálatának főnöke és *Bora Gyula* tudományos rektorhelyettes nyitották meg az ENSZ Nemzetközi Munkaügyi Hivatalának könyvkiállítását. Az ILO-t 1919-ben alapították, tehát jóval az ENSZ létrehozása előtt. A szervezet széles körű politikai és tudományos tevékenységet végez a munkásság és a szakszervezetek érdekében. Jelentős számú művet publikál, átlagban minden napra jut egy. Ezek döntő többsége angolul, franciául és spanyolul jelenik meg, de nem elhanyagolható a német, a kínai, az orosz és az arab kiadványok száma sem. E munkákból láthattunk ízelítőt a kiállításon.

Rendkívül izgalmas témákat érintenek a könyvek. Például munkaidő-politika, munkaerő-gazdálkodás: nyilván volna néhány általunk is hasznosítható ötletük a munkaidő jobb kihasználására; gazdasági szerkezetváltás Japánban, az NSZK-ban, az USA-ban: ezek az országok valamivel sikeresebben oldották meg ezt a problémát, mint mi, volna tehát mit tanulni tőlük, a könyvek bizonyosan tartalmaznak megfogadható tanácsokat; munkáltatók és munkavállalók kapcsolata, kollektív tárgyalási rendszerek, társadalom-politika, állásbiztonság — egyik téma sem közömbös ma számunkra.

Bora Gyula rektorhelyettes megnyitja az ENSZ Nemzetközi Munkaügy Hivatalának kiállítását

Ami külön öröm a kiállítással kapcsolatban, hogy az itt kiállított könyveket az egyetem könyvtára megkapta, azaz hamarosan minden érdeklődő számára elérhetők lesznek.

A másik „könyveskiállítás"-t *Kupcsik József* oktatási rektorhelyettes nyitotta meg a könyvtárban. Egyetemi tankönyveket láthattunk a vitrinek mögött, szám szerint 144-et.

Zengővári Mária, az irodalomkutató osztály vezetője, a kiállítás szervezője elmondta, hogy milyen szempontok szerint válogatta össze a könyveket. Történetiséget követve csak a tankönyvvé érett munkákat szedte össze, a jegyzeteket és a kötelező irodalmat, kötelező olvasmányokat nem, hisz ahhoz talán a fél könyvtár se lenne elég. A tankönyveket nem tanszékek, hanem tematika szerint helyezte az üvegek mögé. Az ötvenes években még elég kevés tankönyv volt, a hatvanas években indult meg a könyvkiadás. Jónéhány tankönyv ismerős, sokunkat végigkísértek egyetemi pályafutásunk során. De hát új könyvek nem születnek minden évben, így aztán a régieknek kell — persze azért némi kiegészítéssel, módosítással — időállónak bizonyulni.

„A magyar korona alatti tartományban — sőt még Magyarország fővárosát sem vére ki — hiányzik oly felsőbb tanintézet... mely által a legfelsőbb gazdasági s kereskedelmi elméleti képzésre kellő alkalom nyújtaték..."

A ENSZ-kiállítás mellett elhelyezett anyag segítségével követhetjük nyomon, hogy az idézett *Gerlóczy Gyula* 1850-ben elhangzott szavait követően hogyan is indult meg a ma már 130 éves magyar közgazdasági felsőoktatás.

Bár a Pesti Kereskedelmi Akadémia csak 1857-ben alakult meg, már az 1846-ban létrehozott József Ipartanodának is volt kereskedelmi osztálya, illetve az 1856-os alapítású Joseph Politechnikumban kereskedelmi és közgazdasági osztály működött 1857—1871 között. A Pesti Kereskedelmi Akadémiát Buda és Pest egyesítése után Budapesti Kereskedelmi Akadémiának keresztelték 1873-ban. 1920-tól már a Királyi Magyar Tudományegyetem Közgazdaság-tudományi Karán oktatták a közgazdaságtant. 1934-től még Budán, a Magyar Királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen működött a kar.

1948 óta a Magyar Közgazdaság-tudományi Egyetem nevet viseli és 35 éve, azaz 1953 óta használatos a mai Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetem név.

E fejlődés bemutatása mellett néhány régi hangulatú tárgy és megkopott fényképek emlékeztetnek a múltra: kiszáradt tintatartó, leckekönyvek vagy éppen a Királyi József Műegyetemen tartandó előadások rendje.

Érdemes megtekinteni a kiállításokat!

Bartha Emese

Állásbörzén jártunk

Kitűnő ötlet kezdeményezője volt az egyetem sportklubja a „tesi" tanszékkel karöltve. Állásbörzét szerveztek a végzős hallgatók választásának megkönnyítésére és egyúttal anyagi helyzetük javítására. A szervezésben és a lebonyolításban a kosaras lányok és egyik patronálójuk, *Bea Zsolt* jeleskedtek. Jól ismert vállalatok vezetőit sikerült megnyerniük, más vállalatok, mint például a Délker, vagy a Malév, csak hirdettek.

Magát a tényleges börzét egy hosszú, jó hangulatú vetélkedő előzte meg, amelyre a tizenhat négyfős csapat előre jelentkezett az egyetem hallgatói közül. A játékmester a tévés *Vágó „Pityu"* volt, a zsűriben pedig *Kerekes Sándor, Szentpéteri Szabolcsné,* és *Bea Zsolt* foglaltak helyet. Vendégként eljött *Kollarik Amália* és *Tóth Andorné* is.

Elképesztő kérdésekkel indult a játék, mint például: Hány levelet szállít naponta a posta. Az összegyűjtött pontok szerint a *Halmai Zoltán, Havas László, Szabó Zoltán* és *Vass György* összeállítású hármas számú csapat szerezte meg az első helyet. A harmadik helyen holtverseny alakult ki, amelyet egy nagyon gyakorlatias kérdés megválaszolásával kellett eldönteni: Milyen hosszú a Kőbányai Sörgyár alatt húzódó pincerendszer? (29 km).

Igazából az se búsulhatott, aki utolsó lett, ugyanis a jelen levő vállalatok jóvoltából mindenkinek jutott ajándék — például walkman, fejhallgató, telefonkészülék. Mielőtt a csapatok, a vendégek és a szervezők megrohanták volna az ínycsiklandozó svédasztalt, minden vállalat — tehát a Keravill, a Corso, a Ganz-Danubius, a Chemolimpex, a Budapesti Hőerőmű, a Kőfaragó- és Épületszobrász Vállalat és a Magyar Posta képviselői egyenként elmondták, hogy mit ajánlanak, milyen szakosokat keresnek és mennyit fizetnek, milyen sportolási lehetőségek vannak a vállalatnál. Érdemibb információkat azonban az éjszakába nyúló személyes beszélgetések révén kaptak az érdeklődők.

Az akció jól sikerült, és lesz folytatása a jövő félévben.

B. E.

Országos egyetemi és főiskolai cselgáncsbajnokság

Idén egyetemünk sportklubjának cselgáncs szakosztálya rendezte az országos főiskolai cselgáncsbajnokságot. Az eddigi rendezési elvek — amelyek közönséges rangsorversenyként kezelték ezt a rendezvényt —, mindenképpen megújításra szorultak. Kétféle változtatással próbáltuk az érdeklődést élénkíteni, az egyetemi klubokat és a sportolókat aktívabb részvételre bírni. Egyrészt az egyéni verseny egyben pontszámításos csapatverseny is volt, tehát nemcsak az egyes sportolók, hanem az egyetemek is vetélkedtek egymással. Másrészt lehetőséget teremtettünk arra, hogy a kezdők — akik csak a testnevelési órákon ismerkedtek meg a júdóval, vagy a klubok esti, tanfolyamszerű foglalkozásain —, összemérhessék tudásukat. Az ő eredményük is beleszámított az Országos Diáksport Iroda által felajánlott kupáért vívott pontversenybe.

A változtatások mindenképpen éreztették jótékony hatásukat. Hét főiskola és egyetem közel ötven versenyzővel képviseltette magát a versenyen. Ez a szám a júdóval foglalkozó egyetemistáknak vélhetőleg a tizedét sem éri el, mégis részvételi csúcsnak számít, s jövőre várhatóan tovább növekszik.

A verseny rendszeres megrendezése komoly gond, hiszen ez a rendezvény sem jöhetett volna létre az Albertfalvai Cérnázó Gyár, a Budapesti Spartacus segítsége nélkül.

Az egyetemek közötti pontversenyben a Testnevelési Főiskola lett az első, egyetemünk — az Eötvös Loránd Tudományegyetemtől minimális három ponttal lemaradva — a harmadik helyen végzett. Pontszerzőink a versenyzők csoportjában: második helyezéssel *Latky Csongor, Rajmon Attila*, harmadik hellyel *Szubi Zsolt*. A minősítéssel nem rendelkezők csoportjában *Liszkai Iván* első, *Méri Tamás* és *Widman Zoltán* második, *Ciesielski Marcin* harmadik, *Skultéti Mihály* negyedik lett.

O. J.

TÖBB PSZISZ ALAKUL

PSZISZEB-ülés

Aki a fenti név kapcsán a hajdani szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) valamiféle pszichológiai albizottságára, netán a MŰSZI leányvállalatára gondol, az nagyon téved. A rövidítés a „Párttal Szövetséges Ifjúsági Szervezetet Előkészítő Bizottság"-ot takarja, amelynek 20 tagját az egyetemi KISZ-értekezlet választotta meg. Az első PSZISZEB-ülés november 14-én volt. Az ott lefolyt eszmecsere lényege a következő: Valószínűnek látszik, hogy nem egy „PSZISZ" fog létrejönni az egyetemen. Ez a szervezők és a tömegbázis politikai sokszínűségéből fakad. Az eltérő álláspontok körvonalazódásának elősegítésére a PSZISZEB belső (egymás közti) és nyílt vitákat fog szervezni. Arra számítunk, hogy a markáns vélemények e fórumokon el fognak különülni, és mielőbb elkezdődhet az új politikai struktúra kiépítése a KISZ helyén vagy mellett.

Az első vita témája az ideológiai alapok tisztázása lesz, helyéről, idejéről a PSZISZEB időben tájékoztat. Számítunk minden érdeklődő segítségére, részvételére.

PSZISZEB

A DUNAPARTY Club műsora

DECEMBER 3. Zenekari bemutató: Molnár Erik és a Lányok; vendég: Humorista duó; video: Mindhalálig zene (am.) Roy Scheider: Nagy balhé (am.) Paul Newman, Robert Redford; mozi: Egészséges erotika (magy.), Hair (am.).

DECEMBER 10. Zenekari bemutató: Dr. Beat; vendég: Biró András sportriporter; video: David Bowie (am.), Shining (am.) fsz.: Jack Nicholson; mozi: Britania Gyógyintézet (angol), Sörgyári Capriccio (cseh).

DECEMBER 17. Zenekari bemutató: Bonanza Banzay; vendég: Csepregi Éva; video: Police Academy II—IV. (am.); mozi: Tánckar (am.), A tizedes meg a többiek (magyar).

Sporthírek

A női kosárlabda-bajnokság második körében vereséggel kezdtek a lányok, a Tatabánya csapatától 57:50 arányban kaptak ki.

Nem jártak nagyobb szerencsével a fiúk sem, akik Salgótarjánban szenvedtek vereséget 100:88 arányban.

A női röplabdások viszont annál jobbak voltak, 3:1 arányban győzték le az OSC csapatát. Jól szerepelt a csapatban *Czank Nóra, Gróf Andrea* és *Németh Edit.*

Köszönjük a segítséget

Szeretnénk megköszönni az üzemeltetési osztálynak és a műhelynek azt a segítséget, amit a november 23-i állásbörze sikeres lebonyolításához nyújtottak.

Tóth Andorné
Közgáz Sportklub

KDC-program

A Közgáz Diák-Centrum következő műsora december 2-án, pénteken 19.30—02.00-ig. Koncert: Európa Kiadó; Meghívott vendég: *Göczey Zsuzsa* (Magyar Rádió); Mozifilm: Maraton életre-halálra (amerikai, főszereplő: Dustin Hoffman), plusz egy meglepetés a mozik újdonságaiból; HiFi-sztereo rockvideo és más videofilmek; nonstop diszkó, dj.: *Szeles Tibor;* Teaház.

Műsorelőzetes: December 9-én: *Koncz Zsuzsa.*

Állásbörze

Állásbörzét szervez az AIESEC nemzeti bizottsága december 7-én 11 órakor az aulában, mintegy 15 vállalat részvételével. Csalogató: a '88-as cannes-i győztes reklámfilmek videón! Várunk!

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093 Telefon: 174-548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató

88—6678. Szikra Lapnyomda. Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató